

RAPORT Z WIZYTACJI

(ocena programowa)

dokonanej w dniach 15 – 16 marca 2014 r.
na kierunku *międzynarodowe stosunki gospodarcze* prowadzonym
w ramach obszaru nauk społecznych realizowanych w formie stacjonarnej i niestacjonarnej
na poziomie studiów pierwszego i drugiego stopnia o profilu ogólnoakademickim
na Wydziale Ekonomii i Zarządzania Uniwersytetu w Białymstoku.

przez zespół oceniający Polskiej Komisji Akredytacyjnej w składzie:

przewodniczący: prof. dr hab. Danuta Strahl – członek PKA

członkowie:

- prof. dr hab. Tadeusz Kufel - członek PKA
- dr hab. Mieczysław W. Socha – ekspert PKA
- dr Olgierd Swiatkiewicz – ekspert PKA – sprawy międzynarodowe
- mgr Hanna Chrobak-Marszał – ekspert PKA – ekspert formalno-prawny
- Radosław Serafin – ekspert PKA – przedstawiciel Parlamentu Studenckiego RP

Krótką informacją o wizytacji

Wizytacja na Wydziale Ekonomii i Zarządzania Uniwersytetu w Białymstoku na kierunku *międzynarodowe stosunki gospodarcze* odbyła się z inicjatywy Polskiej Komisji Akredytacyjnej w ramach harmonogramu prac określonych przez Komisję na rok akademicki 2013/2014. Wizytacja tego kierunku studiów odbyła się po raz pierwszy.

Obecna wizytacja została przygotowana i przeprowadzona zgodnie z obowiązującą procedurą oceny Polskiej Komisji Akredytacyjnej. Wizytacja ta została poprzedzona zapoznaniem się Zespołu Oceniającego z raportem samooceny przedłożonym przez Uczelnię. Natomiast raport Zespołu Oceniającego został opracowany na podstawie raportu samooceny, a także dokumentacji przedstawionej w toku wizytacji, hospitacji zajęć dydaktycznych, analizy losowo wybranych prac dyplomowych oraz zaliczeniowych, wizytacji bazy naukowo-dydaktycznej, a także spotkań i rozmów przeprowadzonych z Władzami Uczelni oraz Wydziału Ekonomii i Zarządzania, pracownikami oraz studentami ocenianego kierunku.

Załącznik nr 1 Podstawa prawna oceny jakości kształcenia

Załącznik nr 2 Szczegółowy harmonogram przeprowadzonej wizytacji

Kryterium 1. Koncepcja rozwoju ocenianego kierunku sformułowana przez jednostkę.

1.1).

Kierunek *międzynarodowe stosunki gospodarcze* jest jednym z 4 kierunków prowadzonych na Wydziale Ekonomii i Zarządzania Uniwersytetu w Białymstoku. Kształcenie na tym kierunku prowadzone jest na tym Wydziale od 2009 roku.

Procedura związana z utworzeniem na Wydziale Ekonomii i Zarządzania kierunku *międzynarodowe stosunki gospodarcze* pojawiła się w roku 2008. Rada Wydziału Ekonomii i Zarządzania przedstawiła – zgodnie z przepisami ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym oraz Statutu Uczelni – wniosek do Senatu Uczelni w sprawie utworzenia kierunku *międzynarodowe stosunki gospodarcze*. Uchwałą nr 797 z dnia 25 marca 2009 r. Senat zwrócił się do Ministra Nauki

i Szkolnictwa Wyższego o wyrażenie zgody na utworzenie na Wydziale Ekonomii i Zarządzania kierunku *międzynarodowe stosunki gospodarcze*. Decyzją z dnia 6 października 2009 r. nr DNS-WUP-6050-2115-4/AL./09 Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego nadał Wydziałowi Ekonomii i Zarządzania Uniwersytetu w Białymstoku uprawnienie do prowadzenia kierunku *międzynarodowe stosunki gospodarcze* na studiach pierwszego i drugiego stopni.

W czasie wizytacji przedstawiono protokoły z posiedzeń Rady Wydziału oraz Senatu wraz z listami obecności w powyższej sprawie.

Misja i strategia Uniwersytetu w Białymstoku została zatwierdzona Uchwałą nr 603 Senatu z dnia 19 grudnia 2007 r. w sprawie misji i strategii rozwoju Uniwersytetu w Białymstoku. Załącznik do tej uchwały zawiera priorytety Strategii rozwoju Uniwersytetu w Białymstoku na lata 2008 – 2015.

Strategia Wydziału Ekonomii i Zarządzania została przyjęta Uchwałą Nr 21/2011 Rady Wydziału z dnia 17 stycznia 2011 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Wydziału Ekonomii i Zarządzania Uniwersytetu w Białymstoku.

Zwraca się uwagę na fakt, iż w Uchwale Senatu brak jest informacji od kiedy uchwała wchodzi w życie, zaś w uchwale Rady Wydziału brak podstawy prawnej, informacji od kiedy wchodzi w życie oraz informacji, iż dokument pn. Strategia Rozwoju Wydziału Ekonomii i Zarządzania Uniwersytetu w Białymstoku na lata 2011 – 2016 stanowi załącznik do tej uchwały.

W czasie wizytacji przedstawiono protokoły z posiedzeń Senatu oraz Rady Wydziału, w czasie których były zatwierdzone wspomniane wyżej dokumenty.

Koncepcja kształcenia kierunku *międzynarodowe stosunki gospodarcze* wpisuje się w misję Uniwersytetu z uwagi na kilka aspektów. Po pierwsze misja deklaruje kształcenie w ramach 3 stopniowych studiów ze zwróceniem szczególnej uwagi na jakość kształcenia co również deklaruje strategia wydziału Ekonomii i Zarządzania w stosunku do prowadzonych kierunków studiów w tym do kierunku *międzynarodowe stosunki gospodarcze*. Wizytacja potwierdziła troskę o jakość kształcenia na ocenianym kierunku przejawiającą się we właściwym funkcjonowaniu wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia. Misja zakłada iż Uniwersytet powinien wykorzystywać geograficzne usytuowanie Uniwersytetu i rozwijać współpracę z najbliższymi sąsiadami, uwzględniać potrzeby edukacyjne Polaków na Wschodzie i poszerzać ofertę kształcenia w jednostce zamiejscowej – Wilnie. Otóż kierunek *międzynarodowe stosunki gospodarcze* już w swojej tożsamości wyjątkowo wypełnia ten obszar misji, przy czym w opinii Zespołu oceniającego szanse te jeszcze nie zostały w pełni wykorzystane. Wprawdzie rozszerzono ofertę kształcenia o nową specjalność: Obsługa celna i spedycja międzynarodowa ale jeszcze istnieje przestrzeń do internacjonalizacji kształcenia z uwzględnieniem zarówno położenia geograficznego jak i potencjału kadrowego Wydziału jak i aspektów kulturowych pogranicza. Podjęcie takich działań będzie dobrze realizować misję Uczelni, która ogłasza iż „W warunkach wielokulturowego społeczeństwa Podlasia tworzenie płaszczyzn tolerancji i współpracy między grupami narodowościowymi i religijnymi oraz akademicki dyskurs, który respektuje odmienne poglądy i pozwala uszanować godność innych” należy do szczególnych powinności Uniwersytetu. Koncepcja kształcenia na wizytowanym kierunku wpisuje się w tą deklarację na przykład poprzez treści kształcenia takich przedmiotów jak: Kulturowe uwarunkowania biznesu międzynarodowego, regionalizacja współpracy gospodarczej, międzynarodowy rynek kapitału ludzkiego, współpraca z krajami Europy Wschodniej, międzynarodowa współpraca kulturalna, światowe dziedzictwo kulturowej.

Kierunek *międzynarodowe stosunki gospodarcze* realizuje cel strategiczny wydziału w zakresie dydaktyki, którym jest między innymi: *Zapewnienie studentom i doktorantom warunków umożliwiających pozyskanie najwyższych kwalifikacji dostosowanych do potrzeb i wyzwań regionalnego, krajowego i europejskiego rynku pracy* i jednocześnie cele szczegółowe w tym:

- zapewnienie elastycznej oferty kształcenia w oparciu o wiedzę uniwersalną oraz praktyczną;
- wyznaczenie, osiągnięcie i utrzymywanie wysokich standardów jakości kształcenia we wszystkich oferowanych przez Wydział formach kształcenia.

Oferta specjalności kształcenia zapewnia elastyczność koncepcji i możliwość reagowania na oczekiwania rynku pracy. Koncepcja kształcenia oparta jest z jednej strony na zasadach Krajowych Ram Kwalifikacji z właściwym osadzeniem w dyscyplinie ekonomia, zaś z drugiej strony na uwzględnieniu kierunków rozwoju województwa podlaskiego. W dokumentacji przedstawionej podczas wizytacji Dziekan Wydziału określili rolę kierunku na Wydziale podkreślając iż koncepcja kształcenia powstała także z uwzględnieniem specjalizacji naukowych kadry akademickich

Oferta dydaktyczna kierunku jest różnorodna choć w umiarkowanym zakresie ale wystarczająco podkreślającym możliwości kierunku tkwiące w potencjale kadrowym i otoczeniu społeczno-gospodarczym. Różnorodność oferty dydaktycznej realizowana jest poprzez moduł do wyboru oraz specjalność kształcenia. Oferta kształcenia przewiduje na studiach I stopnia specjalność: *Handel międzynarodowy*. Przedmioty do wyboru jak np. internacjonalizacja przedsiębiorstw, transfer technologii, procesy innowacyjne w gospodarce światowej dobrze wpisują się w cele kształcenia i specyfikę kierunku oraz misję uczelni i strategię wydziału. Rozszerzają wiedzę w szczególności w zakresie nie tylko gospodarczych aspektów ale i kulturowych jak np. etyka biznesu, ekonomia międzynarodowa. Innowacyjność oferty kształcenia wyraża się zarówno w treściach kształcenia np. takich przedmiotów jak transfer technologii, procesy innowacyjne w gospodarce światowej jak również w tematyce prac dyplomowych oraz udziale przedstawicieli pracodawców w dyskusji nad jakością kształcenia wizytowanego kierunku.

1.2).

Koncepcja kształcenia kierunku powstała w drodze realizacji projektu unijnego p.t. ” Nauka i Praca dla rozwoju człowieka, uczelni i regionu „Kierunek uzyskał Bardzo wysoką ocenę regionalnego i lokalnego środowiska biznesowego oraz administracji publicznej. Powołana na Wydziale Rada Programowa, która w swoim składzie zawierała przedstawicieli rynku pracy regionu Podlasia, prestiżowych instytucji a także przedstawicieli kadry akademickiej Uniwersytetu oraz studentów brała czynny i bardzo aktywny udział w budowaniu koncepcji kształcenia. Zorganizowane zostało w maju 2011 roku Seminarium p.t. *Międzynarodowe stosunki gospodarcze jako nowoczesny kierunek studiów odpowiadający potrzebom rynku pracy*. Studenci mieli na tym seminarium wystąpienia tematyczne: *Perspektywy kariery absolwenta kierunku MSG, Absolwent MSG a oczekiwania rynku pracy, Sylwetka idealnego pracodawcy z punktu widzenia absolwenta kierunku MSG*. Od roku 2012 na Wydziale powołana została Rada Ekspertka, która włączyła się w proces kształtowania kultury jakości. Posiedzenia Rady dotyczyły roli pracodawców w kształceniu. W Radzie Ekspertkiej znajdują się przedstawiciele kreatywnych instytucji i firm Podlasia co podnosi jej rolę w budowaniu jakości kształcenia na wizytowanym kierunku. W Radzie jest Prezydent Miasta, Dyrektor Woj Urzędu Pracy, Prezes Izby Handlowo Przemysłowej, Prezes Podlaskiego Związku Pracodawców. Na jednym z posiedzeń Rady w którym również uczestniczyli studenci i kadra akademicka omawiano problem stacyz zawodowych, poszerzenia listy przedsiębiorstw do współpracy z Wydziałem. Spotkania Rady w latach 2009- 2013 były systematyczne i raportowały stan kształcenia na kierunku MSG. W budowie koncepcji kształcenia brała udział społeczność akademicka Wydziału podczas posiedzeń Rad Wydziału a także spotkań zespołów z zakresu jakości kształcenia, na których dyskutowano nad koncepcją i szczegółowym programem kształcenia.

Zespół oceniający uważa, iż zmiany programowe, które zamierza się wprowadzić (w tym nową specjalność „Obsługa celna i spedycja międzynarodowa” a także kierunek w języku angielskim „International Economic Relations”) warto wesprzeć dogłębną analizą strategiczną z udziałem kluczowych interesariuszy, włączając w to studentów studiów stacjonarnych i niestacjonarnych jak i studentów zagranicznych studiujących na wydziale oraz pracodawców oraz analizą porównawczą z podobnymi kierunkami na uczelniach zagranicznych.

Podczas spotkania z Zespołem Oceniającym studenci wykazali zainteresowanie wpływem na ustalanie koncepcji kształcenia na kierunku międzynarodowe stosunki gospodarcze. Mają świadomość, że zajmują się tym przede wszystkim przedstawiciele samorządu studentów, do których zgłaszają się w przypadku jakichkolwiek uwag dotyczących programu studiów czy innych kwestii związanych z procesem kształcenia.

Członkowie samorządu pozytywnie ocenili współpracę z Władzami Uczelni w zakresie dotyczącym zarówno ustalania koncepcji kształcenia na ocenianym kierunku, jak również we wszelkich innych problemach związanych z jego rozwojem. W ich opinii, przekazywane sugestie dotyczące programów studiów oraz wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia mają wpływ na podejmowane decyzje. Studenci posiadają przedstawicielstwo w gremiach zajmujących się opracowywaniem i doskonaleniem programów kształcenia, w szczególności Komisji ds. Dydaktyki oraz Wydziałowego Zespołu ds. Systemu Zapewniania i Doskonalenia Jakości Kształcenia, w których biorą udział oraz mają możliwość wypowiedziania się, co często czynią.

Ocena końcowa 1 kryterium ogólnego (ocena: w pełni)

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

1.1) Koncepcja kształcenia na kierunku międzynarodowe stosunki gospodarcze wpisuje się w misję uczelni, strategię uczelni i wydziału poprzez troskę o jakość kształcenia co potwierdza funkcjonowanie wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia a także poprzez elastyczną ofertę zajęć do wyboru uwzględniającą oczekiwania rynku pracy Podlasia.

1.2) Kadra akademicka i studenci biorą aktywny udział w budowaniu koncepcji kształcenia i oferty programowej. Interesariusze zewnętrzni w tym Rada Programowa uczestniczyła aktywnie w dyskusjach nad tworzeniem koncepcji kształcenia kierunku międzynarodowe stosunki gospodarcze

Studenci mają zapewnione przedstawicielstwo w gremiach zajmujących się formułowaniem koncepcji kształcenia, w tym możliwość zgłaszania swoich uwag odnośnie celów i efektów procesu kształcenia.

Kryterium 2. Spójność opracowanego i stosowanego w jednostce opisu zakładanych celów i efektów kształcenia dla ocenianego kierunku oraz system potwierdzający ich osiągnięcie

2.1)

Uchwała nr 1228 Senatu Uniwersytetu w Białymstoku z dnia 25 kwietnia 2012 r. w sprawie określenia efektów kształcenia dla kierunków studiów prowadzonych w Uniwersytecie w Białymstoku zawiera w Załączniku nr 8 – efekty kształcenia dla kierunku międzynarodowe stosunki gospodarcze, studia pierwszego stopnia – profil ogólnoakademicki, a w Załączniku nr 9 – międzynarodowe stosunki gospodarcze, studia drugiego stopnia – profil ogólnoakademicki. Powyższe kierunkowe efekty kształcenia zostały zmodyfikowane i są zawarte w Uchwale nr 1435 Senatu Uniwersytetu w Białymstoku z dnia 19 czerwca 2013 r. zmieniająca Uchwałę nr 1228 Senatu Uniwersytetu w Białymstoku z dnia 25 kwietnia 2012 r. w sprawie określenia efektów kształcenia dla kierunków studiów prowadzonych w Uniwersytecie w Białymstoku, w zakresie efektów kształcenia dla kierunku ekonomia, międzynarodowe stosunki gospodarcze, zarządzanie oraz Uchwałę nr 1172 Senatu Uniwersytetu w Białymstoku z dnia 21 grudnia 2011 r. w sprawie określenia efektów kształcenia dla kierunku ekonomiczno-prawnego, studia pierwszego stopnia - profil ogólnoakademicki. Modyfikacja efektów kształcenia polegała na połączeniu niektórych efektów i sformułowaniu ich w bardziej ogólnym ujęciu, co zaowocowało skróceniem ich listy z 43 do 31 efektów na I stopniu studiów, (w tym 13 w zakresie wiedzy, 11 efektów umiejętności, 7

w zakresie kompetencji społecznych), a na II stopniu studiów do 28 efektów (11 w zakresie wiedzy 10 w zakresie umiejętności i 7 w zakresie kompetencji społecznych)

Uchwała Senatu nie wskazuje na przypisanie efektów kształcenia do dyscyplin, tylko do obszaru kształcenia, ale dokumentem rozstrzygającym tą kwestię jest wpis do systemu POL-on. Kierunkowe efekty kształcenia zostały przypisane do 4 dyscyplin: **ekonomia** (obszar nauk społecznych/dziedzina nauk ekonomicznych), **nauki o polityce** (obszar nauk społecznych/dziedzina nauk społecznych), **nauki o zarządzaniu** (obszar nauk społecznych/dziedzina nauk ekonomicznych), **prawo** (obszar nauk społecznych/dziedzina nauk prawnych). Przypisanie to jest jednakowe dla studiów I i II stopnia. Zespół oceniający uważa iż przyporządkowanie kierunku *międzynarodowe stosunki gospodarcze* do obszaru nauk społecznych oraz do wskazanych wyżej dyscyplin jest zasadne i dobrze pozwala na określenie tożsamości programowej kierunku. Efekty kierunkowe zostały przyporządkowane do właściwych efektów obszarowych dla profilu ogólnoakademickiego i stopień pokrycia efektów obszarowych efektami kierunkowymi nie budzi zastrzeżeń. Zakładane efekty kierunkowe są zgodne z koncepcją kształcenia, gdyż wskazują na odpowiedni zakres wiedzy właściwy dla interdyscyplinarnego kierunku jakim jest MSG a także wyznaczają zakładane w koncepcji kształcenia umiejętności i kompetencje społeczne. Dla wygasającego cyklu kształcenia określona sylwetka absolwenta kierunku *międzynarodowe stosunki gospodarcze* została określona właściwie z uwzględnieniem wizji kierunku, zakładanego celu, liderów regionalnych i lokalnych.

Dokument *Program kształcenia* w części II Moduły kształcenia zawiera opis każdego przedmiotu z wykorzystaniem kierunkowych efektów kształcenia i wskazanych sposobów weryfikacji dla tych wybranych kierunkowych efektów kształcenia przydzielonych do przedmiotu. Sylabusy zawierają przedmiotowe efekty kształcenia w podziale na efekty wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych wraz z ich przyporządkowaniem do kierunkowych efektów kształcenia. Zauważyć można wysoką spójność przypisania efektów przedmiotowych do kierunkowych, co gwarantuje osiągnięcie zakładanych kierunkowych efektów kształcenia. Efekty przedmiotowe związane są z wymogami dyscyplin naukowych, z których się wywodzą. Na ogół efekty przedmiotowe rozwijają i uszczegóławiają efekty kierunkowe. I tak, np. efekty przedmiotowe określone dla przedmiotu *Prognozowanie i symulacje w handlu zagranicznym* wspomagają osiągnięcie efektów M2_U03 (*potrafi właściwie analizować przyczyny i przebieg procesu...*) oraz M2_U08 (*potrafi analizować zjawiska gospodarcze...*). Kierunkowy efekt umiejętności M2_U10 (*posiada pogłębioną umiejętność przygotowania wystąpień ustnych ...*) powinien być, w opinii zespołu oceniającego, weryfikowany poprzez obowiązek przygotowania prezentacji, co nie zostało wskazane w macierzy efektów kształcenia, np. dla efektów przedmiotowych określonych dla przedmiotów : *Institucje internacjonalizm w ekonomii, Globalizacja w gospodarce światowej, Polityka gospodarcza krajów Azji, Protokół dyplomatyczny, Etykieta, Ekonomia globalizacji, Seminarium magisterskiego*, itd.

Część sylabusów nie zawiera szczegółowych – przedmiotowych efektów kształcenia tylko przynosi do sylabusu kierunkowe efekty kształcenia, co nie właściwie opisuje specyfikę efektów przedmiotowych i ich związku z efektami kierunkowymi (np. brak efektów przedmiotowych dla przedmiotu *Transformacja krajów Europy Wschodniej*.)

Sylabus *Praktyki zawodowej* zawiera przedmiotowe efekty kształcenia przypisane do kierunkowych efektów kształcenia dla studiów II stopnia, a powinien mieć przypisanie do efektów studiów I stopnia. Powyższe uwagi wskazują, że należy ponownie prześledzić przedmiotowe efekty kształcenia, wskazane w sylabusach metody weryfikacji oraz powiązania z kierunkowymi efektami kształcenia.

Klamrą spinającą efekty kierunkowe i przedmiotowe są macierze odniesień. Sporządzone Macierze efektów kształcenia określające przyporządkowanie efektów przedmiotowych do kierunkowych efektów kształcenia wskazują na pełną możliwość osiągnięcia przez studenta

zakładanych kierunkowych efektów kształcenia, ponieważ każdy efekt kierunkowy jest wspierany poprzez realizację efektów przedmiotowych od 2 do 8 przedmiotów.

Obecni na spotkaniu z ZO studenci nie byli w stanie ocenić spójności kierunkowych i przedmiotowych efektów kształcenia. Jak podkreślali, nie posiadają wiedzy na temat różnic pomiędzy kierunkowymi i przedmiotowymi efektami kształcenia, dotychczas nie interesowali się też tymi zagadnieniami. Studenci, w większości nie znali terminologii związanej z Krajowymi Ramami Kwalifikacji, tylko nieliczni obecni na spotkaniu potrafili wskazać typologię efektów kształcenia. Zespół zaleca Władzom Uczelni propagowanie wiedzy na temat Krajowych Ram Kwalifikacji, ze szczególnym uwzględnieniem informacji o efektach kształcenia.

Można stwierdzić, że Wydział zapewnia dostęp do informacji o efektach kierunkowych i przedmiotowych, z podziałem na poszczególne moduły. Są one opublikowane na stronie internetowej jednostki w formie matrycy efektów kształcenia dla ocenianego kierunku, z podziałem dla studiów pierwszego i drugiego stopnia.

Podczas spotkania z ZO studenci pozytywnie ocenili dostępność opisu założonych efektów kształcenia. Wszystkie informacje dotyczące efektów kształcenia w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych są zawarte w sylabusach zajęć. Studenci mogą zapoznać się z treścią sylabusów w trakcie prezentowania ich przez nauczycieli akademickich podczas pierwszych zajęć dydaktycznych. Ponadto sylabusy są udostępnione na stronie internetowej Wydziału.

2.2)

Kierunkowe i szczegółowe efekty kształcenia dla prowadzonego w UwB kierunku studiów *międzynarodowe stosunki gospodarcze* zostały sformułowane w sposób zrozumiały. Określenie efektów kształcenia zostało oparte na terminologii zastosowanej przy formułowaniu efektów kształcenia dla obszaru nauk społecznych. Kierunkowe efekty kształcenia określone przez Uczelnię ujęte zostały w formie zestawień tabelarycznych podających wszystkie efekty w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych. Informacja o zakładanej realizacji efektów kształcenia w ramach programu studiów została podana w matrycy odniesienia efektów kierunkowych do efektów szczegółowych dla poszczególnych przedmiotów. Podstawowe znaczenie dla opracowania systemu weryfikacji efektów kształcenia mają sylabusy. Wskazano w nich za pomocą jakich treści programowych, form zajęć, metod dydaktycznych oraz sposobów i kryteriów oceny realizowane są szczegółowe efekty kształcenia w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych. Na tej podstawie można stwierdzić, że efekty kształcenia zostały określone dla kierunku *międzynarodowe stosunki gospodarcze* w sposób zrozumiały dla odbiorców informacji i pozwalają na stworzenia przejrzystego systemu ich weryfikacji.

Podczas pierwszych zajęć wszyscy nauczyciele akademicy podają do wiadomości studentów treści sylabusów, które zawierają szczegółowe dane dotyczące prowadzonych zajęć. Analiza własna ZO pozwala stwierdzić, że karty przedmiotu zawierają opis zakładanych efektów kształcenia, oznaczenia symboli efektów kierunkowych wraz z odniesieniem do efektów przedmiotowych, jak również sposoby weryfikacji, które pozwalają na sprawdzenie określonych efektów, co potwierdzili obecni na spotkaniu studenci. Przedstawione studentom na spotkaniu z ZO przykładowe zakładane efekty kształcenia uznali za sformułowane w sposób zrozumiały, oceniają je jako możliwe do osiągnięcia oraz zweryfikowania.

2.3)

System weryfikacji efektów kształcenia określony jest w Regulaminie studiów Uniwersytetu w Białymstoku. Podstawowym okresem zaliczeniowym jest semestr. Warunkiem zaliczenia

semestru jest uzyskanie zaliczenia wszystkich przedmiotów objętych planem studiów oraz zdanie wszystkich egzaminów, a w szczególności uzyskanie minimalnej liczby punktów ECTS przewidzianych planem studiów a w konsekwencji osiągnięcie wszystkich zakładanych efektów przedmiotowych i kierunkowych. W Uczelni stosowana jest tradycyjna skala ocen. Zaliczenie przedmiotu objętego egzaminem dokonywane jest na podstawie zaliczenia zajęć wchodzących w skład danego przedmiotu oraz zdanie egzaminu. Weryfikacja efektów kształcenia obejmuje wiedzę, umiejętności i kompetencje określone dla poszczególnych przedmiotów. Metody weryfikacji poszczególnych kategorii efektów są właściwe. Dokonywana jest ona na zajęciach prowadzonych z zastosowaniem metod aktywnych w sposób ciągły bądź okresowy w oparciu o formy określone w sylabusach przedmiotów i podane do wiadomości studentów przez prowadzących zajęcia na ich początku. Zaliczenie całych studiów wymaga uzyskania zaliczenia wszystkich przedmiotów ujętych w planie studiów, zdania wszystkich egzaminów, zaliczenia praktyki zawodowej, złożenia pracy dyplomowej i uzyskania jej pozytywnej oceny oraz zdania egzaminu dyplomowego.

System weryfikacji efektów kształcenia stosowany na ocenianym kierunku studiów jest kompletny, gdyż obejmuje wszystkie kategorie efektów kształcenia oraz wszystkie jego etapy.

W opinii studentów obecnych na spotkaniu z ZO system oceny efektów kształcenia jest odpowiedni, wystarczająco zrozumiały i obiektywny. Dostępność do informacji na ten temat uznali za wystarczającą.

Karty przedmiotów zawierają opis wszystkich kategorii efektów kształcenia (wiedza, umiejętności, kompetencje społeczne). System obejmuje różnorodne formy weryfikacji efektów kształcenia. Wśród wymienionych form ważne miejsce mają w szczególności: egzaminy pisemne, kolokwia i testy, egzaminy ustne, projekty, prezentacje, uczestnictwo w dyskusjach i pracach zespołowych, aktywność na zajęciach i inne. Obecni na spotkaniu z ZO studenci pozytywnie ocenili zróżnicowane formy weryfikacji efektów kształcenia oraz uznali je za właściwe w procesie ich kształcenia.

Przedstawiane efekty kształcenia oraz warunki weryfikacji są dla nich zrozumiałe i nie budzą ich wątpliwości.

Proces dyplomowania podlega regulacjom zawartym w Regulaminie studiów w rozdziale IX – *Ukończenie studiów, praca dyplomowa, egzamin dyplomowy*. Do prowadzenia prac dyplomowych mogą być upoważnieni nauczyciele posiadający co najmniej stopień naukowy doktora (regulacja Regulamin studiów §17). Przy ustalaniu tematu pracy dyplomowej bierze się pod uwagę zainteresowania naukowe studenta oraz możliwości kadrowe uczelni. Tematyka pracy dyplomowej musi odpowiadać kierunkowi studiów. Praca dyplomowa podlega ocenie promotora i recenzenta wyznaczonego przez radę jednostki prowadzącej dany kierunek studiów. Egzamin dyplomowy odbywa się przed komisją, w skład której wchodzi kierownik jednostki bądź osoba przez niego wyznaczona jako przewodniczący oraz promotor i recenzent pracy. Rada Wydziału ustala zakres wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych będących przedmiotem weryfikacji w ramach egzaminu dyplomowego. Podstawą obliczenia ostatecznego wyniku studiów jest średnia ocena z egzaminów i zaliczeń uzyskanych w trakcie studiów z wagą 0,70 oraz ocena z pracy dyplomowej 0,20 i z egzaminu dyplomowego z wagą 0,10. Wagi te preferują wyniki osiągnięte w całym w okresie studiów.

Podsumowując można stwierdzić, że w odniesieniu do ocenianego kierunku studiów stworzono możliwości zmierzenia i oceny efektów kształcenia na poszczególnych jego etapach. Pewne zastrzeżenia budzi jedynie zbyt rzadkie wymaganie od studentów przygotowywania prac przejściowych w formie projektów czy referatów. Wskazuje to na niepełne dostosowanie w odniesieniu do części przedmiotów metod sprawdzania wiedzy, a w szczególności umiejętności i kompetencji społecznych do charakteru kierunku studiów, jakim są *międzynarodowe stosunki gospodarcze*. Procedury stanowiące podstawę weryfikacji efektów kształcenia, w tym dotyczące procesu dyplomowania, należy uznać za prawidłowe.

Dokumentacja toku studiów związana z potwierdzeniem uzyskania przez studenta zakładanych efektów kształcenia i kwalifikacji, tj. protokoły egzaminacyjne, dyplomy, suplementy oraz karty okresowych osiągnięć studenta prowadzona jest prawidłowo.

Wskazane byłoby uzupełnienie w suplementach w pkt. II – Informacje o dyplomie – ust. 4 i 5 – Nazwa i status uczelni wydającej dyplom – informacji na jakiej podstawie aktualnie funkcjonuje uczelnia oraz dookreślenie statusu uczelni o słowo „akademicka”, zaś w pkt. III – Informacje o poziomie wykształcenia – w ust. 1 Poziom posiadanego wykształcenia – uzupełnienie wpisu „studia pierwszego stopnia” zgodnie z ustawą Prawo o szkolnictwie wyższym.

Przechowywanie efektów kształcenia. Na Uniwersytecie w Białymstoku obowiązują zapisy Instrukcji kancelaryjnej zatwierdzone na mocy Zarządzenia nr 10/98 Rektora z dnia 13 sierpnia 1998 r. w sprawie wprowadzenia w życie Instrukcji Kancelaryjnej Uniwersytetu Białymstoku oraz Instrukcji w sprawie organizacji i działania Archiwum Uniwersytetu w Białymstoku. Celem tych dokumentów jest ustalenie zasad postępowania, mających zapewnić sprawne i szybkie wykonywane czynności kancelaryjnych. Instrukcje te określają zasady przechowywania i postępowania z aktami w toku bieżącej pracy w komórkach organizacyjnych. **Brak jest natomiast instrukcji archiwalnej ustalającej sposób przekazywania i przechowywania dokumentacji archiwalnej.**

Natomiast procedury dotyczące archiwizacji dokumentacji związanej z realizacją zajęć dydaktycznych i gromadzeniem dokumentacji potwierdzającej uzyskanie zakładanych efektów kształcenia zostały określone w Zarządzeniu nr 18 Rektora z dnia 19 sierpnia 2011 r. w sprawie prowadzenia w Uniwersytecie w Białymstoku dokumentacji przebiegu studiów z wykorzystaniem Uniwersyteckiego Systemu Obsługi studentów (USOS), zgodnie z którym dokumentacja dotycząca przeprowadzonego zaliczenia lub egzaminu jest przechowywana przez okres 1 roku od przeprowadzenia egzaminu.

W opinii studentów system weryfikacji efektów umożliwia właściwe zmierzenie i ocenę efektów kształcenia na poszczególnych etapach studiów. Warunkiem zaliczenia przedmiotu lub praktyki jest wypełnienie przez studentów wymagań określonych przez nauczyciela akademickiego lub opiekuna praktyki, co oznacza terminowe uzyskanie wymaganych w programie studiów efektów kształcenia.

Program ocenianego kierunku obejmuje pięć modułów przedmiotów, w ramach których realizowane są efekty kształcenia, zarówno kierunkowe, jak również specjalnościowe. Efekty kształcenia osiągane przez studentów w ramach każdego z przedmiotów poddawane są każdorazowo ocenie w czasie sesji egzaminacyjnej, jak również w niektórych przypadkach w ramach weryfikacji cząstkowej.

Wymagania egzaminacyjne są z reguły określone przez nauczycieli akademickich z momentem rozpoczęcia zajęć dydaktycznych. Studenci znają zakres materiału do opanowania, korzystają także z sylabusów. Każdy zainteresowany student może łatwo sięgnąć do informacji zawartych w sylabusach, poznać program zajęć i sposób weryfikacji wiedzy. Zdaniem studentów podstawowe zasady systemu, w tym skala ocen (2,0 - 5,0), określone w § 24 Regulaminu Studiów Uniwersytetu w Białymstoku są właściwe. Skala ocen dzieli się na dwie kategorie: ocenę negatywną (2,0) oraz oceny pozytywne (3,0 - 5,0).

Ponadto na pierwszych zajęciach dydaktycznych nauczyciele akademicy omawiają sylabusy oraz przedstawiają opisany w nich system weryfikacji efektów kształcenia, co potwierdzili studenci podczas rozmowy z członkami ZO. Informacje na temat stosowanego systemu oceny, zawarte w regulaminie studiów oraz kartach przedmiotów, są dostępne na stronie internetowej jednostki.

Oceniany kierunek nie jest liczny kierunkiem studiów. Na studiach stacjonarnych I stopnia studiuje 183 studentów, a na drugim stopniu 107 studentów, na studiach niestacjonarnych pozostało tylko 78 studentów na III roku studiów I stopnia. Odsiew jest bardzo mały (poniżej 5%), a w opinii jednostki przyczyn rezygnacji wielu osób można się upatrywać w odpłatności za drugi

kierunek studiów, a co wiązało się z dużą grupą studentów, dla których oceniany kierunek był drugim kierunkiem studiów. Ponadto, jak zaznaczono, zdarzały się przypadki skreślenia z listy studentów spowodowane niezaliczeniem w wyznaczonym terminie przedmiotów przewidzianych programem studiów. W opinii studentów zjawisko odsiewu ma bardziej charakter składanych rezygnacji, niż skreśleń z listy studentów dokonywanych przez władze jednostki.

Na ocenianym kierunku nie jest prowadzone nauczanie z wykorzystaniem kształcenia na odległość.

Załącznik nr 4 Ocena losowo wybranych prac etapowych oraz dyplomowych

Przegląd tematyki prac dyplomowych (licencjackich i magisterskich) pozwala uznać iż są one na ogół zgodne z zakresem kierunku *międzynarodowe stosunki gospodarcze*. Wylosowane prace spełniają wymagania prac licencjackich jak i odpowiednio magisterskich. Zdarzają się przypadki zawyżania ocen. Żadna z wylosowanych prac prowadzona przez adiunkta nie była zrecenzowana przez samodzielnego pracownika.

2.4)

Jednostką odpowiedzialną za monitorowanie losów zawodowych absolwentów w Uniwersytecie w Białymstoku jest Biuro Zawodowej Promocji Studentów i Absolwentów, które prowadzi badania w tym zakresie od 2010 roku.

Narzędziem służącym do weryfikacji adekwatności efektów kształcenia z oczekiwaniami zarówno absolwentów ocenianego kierunku, jak i rynku pracy jest system ankiety elektronicznej. Adresatami badania są wszyscy absolwenci studiów pierwszego oraz drugiego stopnia, którzy wyrażą zgodę na udział w tym badaniu poprzez złożenie odpowiedniej deklaracji.

W celu zwiększenia udziału absolwentów w procesie monitorowania losów zawodowych przeprowadza się akcję informacyjną wśród studentów 3 roku studiów I stopnia oraz studentów 2 roku studiów II stopnia. W ostatnim badaniu absolwentów na Wydziale Ekonomii i Zarządzania wzięło udział 85 absolwentów (24 po I stopniu i 61 po II stopniu), ale brak jest informacji jaki jest udział absolwentów ocenianego kierunku.

Studenci obecni na spotkaniu z ZO potwierdzili, że słyszeli o przeprowadzanych badaniach. Jak wynika z rozmowy z pracownikiem Biura Zawodowej Promocji Studentów i Absolwentów, pomimo prowadzonych działań informacyjnych, zwrotność ankiet jest bardzo mała.

Działanie systemu należy ocenić pozytywnie, gdyż proces monitorowania karier zawodowych absolwentów obejmuje wprowadzanie zmian w programie studiów, zgodnych z wynikami uzyskanymi w procesie ankietyzacji, jak również stworzenie dodatkowych form kształcenia, sprzyjających rozwojowi studentów i przygotowujących do wejścia na rynek pracy lub do założenia własnej firmy (np. poprzez cykl szkoleń i warsztatów).

Ocena końcowa 2 kryterium ogólnego (ocena: w pełni)

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

2.1) Założone cele oraz kierunkowe i szczegółowe efekty kształcenia są zgodne z Krajowymi Ramami Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego. Kierunkowe i szczegółowe efekty kształcenia tworzą spójną całość. Cele i efekty kształcenia spełniają w niezbędnym stopniu wymagania formułowane dla obszaru nauk społecznych i dyscypliny do których przypisano efekty. Określone w macyzy odniesień oraz kartach przedmiotów cele i efekty kształcenia i powiązania między nimi wskazują, że są one zgodne z koncepcją kształcenia i właściwie wyznaczają tożsamość kierunku. Efekty przedmiotowe rozwijają i uszczegóławiają efekty kierunkowe co zapewnia ich osiągnięcie poprzez realizację celów i szczegółowych efektów dla poszczególnych przedmiotów. Uczelnia zapewnia w niezbędnym zakresie dostęp do informacji na temat efektów kształcenia przyjętych dla kierunku MSG. Należy bardziej upowszechnić informacje dotyczącą Krajowych Ram Kwalifikacji i efektów kształcenia wśród studentów niestacjonarnych.

2.2) Efekty kształcenia zostały określone dla kierunku *międzynarodowe stosunki gospodarcze* w sposób zrozumiały i pozwalają na stworzenia przejrzystego systemu ich weryfikacji.

2.3) System weryfikacji efektów kształcenia stosowany na ocenianym kierunku studiów jest kompletny, gdyż obejmuje wszystkie kategorie efektów kształcenia oraz wszystkie jego etapy. Stworzono możliwości zmierzenia i oceny efektów kształcenia na poszczególnych jego etapach. Pewne zastrzeżenia budzi w zbyt skromnym stopniu wykorzystywana w procesie weryfikacji efektów forma projektów i referatów, która może istotnie wspomagać ocenę umiejętności i kompetencji społecznych. Procedury stanowiące podstawę weryfikacji efektów kształcenia, w tym dotyczące procesu dyplomowania, należy uznać za prawidłowe. Wymagania w zakresie weryfikacji wiedzy są odpowiednio wystandaryzowane, system oceniania studentów jest przejrzysty i zapewnia obiektywizm ocen.

System oceny efektów kształcenia jest powszechnie dostępny dla studentów. Nie budzi on ich zastrzeżeń, ze względu na swoją przejrzystość i obiektywność.

2.4) Jednostka monitoruje losy zawodowe absolwentów poprzez proces ankietyzacji. Uzyskane wyniki są wykorzystane w doskonaleniu jakości procesu kształcenia. Działanie podjęte przez Uczelnię w zakresie monitorowania losów absolwentów należy ocenić pozytywnie. Dostarczają one informacji niezbędnych dla zapewniania jakości kształcenia.

Kryterium 3. Program studiów umożliwi osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

3.1)

Plany studiów i programy kształcenia były przedmiotem obrad Rady Wydziału Ekonomicznego, w których uczestniczyli studenci. Wszystkie zmiany w planach studiów i programach kształcenia wynikające ze zmian w przepisach prawa (tj. np. dostosowanie planów i programów do obowiązujących standardów kształcenia, utworzenie nowych specjalności), a także doskonalenia procesu kształcenia do zmieniających się potrzeb wewnętrznych odbywają się zgodnie z przyjętą na Wydziałach procedurą, tj. przez Radę Wydziału. W posiedzeniach organów kolegialnych uczestniczyli studenci.

Rada Wydziału pozytywnie zaopiniowała efekty kształcenia dla kierunków prowadzonych na tym wydziale, w tym dla ocenianego kierunku *międzynarodowe stosunki gospodarcze*. Na posiedzeniu w dniu 9 lipca 2012 r. Rada Wydziału Ekonomii i Zarządzania zatwierdziła plany studiów i programy kształcenia na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych I i II stopnia na kierunku studiów *międzynarodowe stosunki gospodarcze* zgodnych z Krajowymi Ramami Kwalifikacji obowiązujące od roku akademickiego 2012/2013, zaś na posiedzeniu w dniu 8 lipca 2013 r. - programy studiów na rok akademicki 2013/2014. *Wskazane byłoby, aby w tym zakresie były podjęte stosowne uchwały Rady Wydziału.*

W czasie wizytacji przedstawiono protokoły z posiedzeń Rad Wydziałów w czasie których były zatwierdzone wspomniane wyżej dokumenty.

Program kształcenia realizowany na kierunku *międzynarodowe stosunki gospodarcze* na Wydziale Ekonomii i Zarządzania jest odpowiednio powiązany z przyjętymi celami i kierunkowymi efektami kształcenia. Przedmioty ujęte w module podstawowym i kierunkowym obejmują wszystkie treści przedmiotowe związane z kierunkiem studiów *międzynarodowe stosunki gospodarcze*. Program kształcenia obejmuje określenie sylwetki absolwenta, której ukształtowanie jest możliwe w ramach realizowanej struktury kształcenia przedmiotowego. Matryca efektów kształcenia określa, jakie kierunkowe efekty w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych realizowane są w ramach każdego przedmiotu ujętego w planie studiów. Szczegółowe efekty kształcenia opisane w układzie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych określone w

kartach przedmiotów odniesiono w odpowiedni sposób do efektów kierunkowych. Pozwala to na stwierdzenie, że realizacja programu kształcenia na kierunku *międzynarodowe stosunki gospodarcze* umożliwi w dużym stopniu osiągnięcie założonych celów oraz ogólnych i szczegółowych efektów kształcenia oraz uzyskanie przyjętej sylwetki absolwenta. Na stopień realizacji założonych celów kształcenia i struktury kwalifikacji absolwenta określony wpływ ma jednak forma studiów, stosowane metody dydaktyczne oraz treści kształcenia w ramach specjalności. Kwestie te zostały wskazane w ramach dalszej analizy realizacji niniejszego kryterium.

Studia pierwszego stopnia na ocenianym kierunku trwają 3 lata (6 semestrów). Łączna liczba godzin zajęć dydaktycznych przewidzianych w planie studiów stacjonarnych wynosi 1645 godziny (bez 160 godzin praktyki zawodowej). Należy ją uznać za wystarczającą dla tej formy studiów. Natomiast na studiach niestacjonarnych łączny wymiar godzin zajęć wynosi 973 (bez 160 godzin praktyki), a więc w granicach 60 % godzin studiów stacjonarnych.

Studia drugiego stopnia na ocenianym kierunku trwają 2 lata (4 semestry). Łączna liczba godzin zajęć dydaktycznych przewidzianych w planie studiów stacjonarnych wynosi 810 godziny. Natomiast na studiach niestacjonarnych łączny wymiar godzin zajęć wynosi 504, a więc również w granicach 60 % godzin studiów stacjonarnych. Przyjęty wymiar godzin dla studiów niestacjonarnych I i II stopnia opiera się na dobrych praktykach wyznaczonych przez standardy kształcenia nieco jednak obniżając ogólną liczbę godzin. Należy zatem doskonalić metody weryfikacji pracy własnej studentów.

Struktura programu kształcenia na ocenianym kierunku studiów została oparta na 6 modułach (5 modułów – bez praktyki na studiach II stopnia), z których każdy składa się od jednego do dziewięciu przedmiotów. Moduł ogólnowydziałowy obejmuje w szczególności 3 pary przedmiotów do wyboru. Zwraca w szczególności uwagę na niski wymiar godzin laboratoryjnych z Technologii informacyjnej na studiach niestacjonarnych. Przedmiot Technologia informacyjna, zarówno na studiach stacjonarnych, jak i niestacjonarnych, realizowany jest w formie wykładu i laboratorium, w wymiarze odpowiednio 30w/15lab oraz 18w/9lab godzin, co dla studiów niestacjonarnych należy uznać za niewystarczające w świetle deklarowanych przez Uczelnię celów kształcenia.

Moduł określony jako podstawowy/kierunkowy składa się z 23/11 przedmiotów obejmujących przedmioty zaliczane powszechnie jako podstawowe do zakresu ekonomii, finansów, zarządzania, prawa oraz przedmioty ilościowe, a także zestaw przedmiotów kierunkowych dla *międzynarodowych stosunków gospodarczych*.

Na ocenianym kierunku studiów *Moduł 4 - do wyboru* realizowane jest 6 par przedmiotów do wyboru z zakresu typowego dla ocenianego kierunku.

Piąty moduł – dyplomowy ujęty w programie kształcenia ocenianego kierunku studiów to seminarium dyplomowe/magisterskie. Jest ono realizowane w wymiarze 90/54 godzin na studiach I stopnia oraz 60/54 na studiach II stopnia. Wymiary te można uznać za wystarczające.

Program studiów I stopnia przewiduje praktykę zawodową w wymiarze 4 tygodni za co otrzymuje 2 punkty ECTS. Praktyka zawodowa wspomaga realizację kierunkowych efektów M1_U06 oraz M1_K06 i M1_K07.

Na Wydziale Ekonomii i Zarządzania funkcjonuje wdrożony system punktów ECTS. System ten uwzględnia zarówno konstrukcje planów studiów, która przewiduje 30 punktów ECTS na semestr, jak również rozliczenia studentów studiujących na innych uczelniach, w ramach programu Erasmus, jak przenoszących się z innych uczelni.

Program studiów I stopnia przewiduje 180 punktów ECTS, w tym łączna liczba punktów ECTS za zajęcia wymagające bezpośredniego udziału nauczyciela akademickiego i studenta wynosi 90 (63) ECTS (w nawiasie studia niestacjonarne), za zajęcia z nauk podstawowych 77 (77) ECTS, za zajęcia o charakterze praktycznym 68 (66) ECTS, za zajęcia z wychowania fizycznego 2

(0) ECTS. Za zajęcia do wyboru przewiduje program 55 (55) punktów ECTS, co stanowi 31% ogólnej liczby ECTS.

Program studiów II stopnia przewiduje 120 punktów ECTS, w tym łączna liczba punktów ECTS za zajęcia wymagające bezpośredniego udziału nauczyciela akademickiego i studenta 60 (34) ECTS, za zajęcia z nauk podstawowych 48 (48) ECTS, za zajęcia o charakterze praktycznym 40 (39) ECTS, za zajęcia z wychowania fizycznego 0 (0) ECTS. Zajęcia do wyboru obejmują 47 (47) ECTS, co stanowi 39% ogólnej liczby ECTS.

Brak jest zajęć w ramach zajęć ogólnouczelnianych lub na innych kierunkach. Zespół Oceniający został poinformowany, że Prorektor ds. dydaktycznych i studenckich stworzył listę takich przedmiotów, która będzie wprowadzona do programu studiów na rok akademicki 2014/2015.

Wątpliwości budzi przydział 2 punktów ECTS dla 4 tygodniowej praktyki zawodowej, ale w sylabusie wskazano, że czas realizacji wynosi minimum 85 godzin. Należy domniemywać, że maksymalny czas to 4 tygodnie czyli 160 godzin, co powoduje, że powinno być od 3 do 6 punktów ECTS. Rzeczywisty czas praktyki zawodowej wymaga dodatkowych wyjaśnień już na etapie sylabusa. Wyliczenie bilansu czasu pracy studenta w tym bezpośredniego udziału nauczyciela akademickiego i studenta zostało wykonane przy założeniu, że dla każdego zajęć student będzie wykorzystywał 15 godzin konsultacji, a w trzech przypadkach: Matematyka, Statystyka i Rachunkowość po 20 godzin konsultacji, co może budzić wątpliwości.

Program kształcenia na ocenianym kierunku umożliwia indywidualizację programu kształcenia w oparciu o system punktów ECTS. Studenci mają możliwość wyboru części przedmiotów w ramach modułu swobodnego wyboru. Program kształcenia przewiduje możliwość zdobycia minimalnej liczby punktów ECTS zgodnie z art. 164a ust. 2 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym.

Studenci obecni na spotkaniu z ZO posiadają wiedzę na temat systemu punktów ECTS oraz możliwości, jakie ten system stwarza. Z informacji uzyskanych od studentów wynika, iż na Wydziale obowiązuje system punktów kredytowych, który stanowi podstawę obliczenia średniej ważonej ocen w danym roku akademickim, jak i z całego toku studiów, np. przy wyliczaniu wyniku ukończenia studiów.

Program studiów na kierunku *międzynarodowe stosunki gospodarcze* przewiduje, że w trakcie dwóch pierwszych semestrów nauki realizowane są przedmioty o charakterze ogólnym i kierunkowym, natomiast od semestru trzeciego rozpoczynają się przedmioty specjalnościowe i do wyborów. Poszczególne przedmioty realizowane są z zachowaniem właściwego następstwa czasowego. Nauka języka trwa przez trzy semestry studiów. Praktyka zawodowa odbywa się po czwartym semestrze, co pozwala na realizację związanych z nią celów.

Na studiach II stopnia przedmiot z Modułu 2 – Podstawowy: *Prognozowanie i symulacje w handlu zagranicznym* jest realizowany na ostatnim semestrze, a zakładane przedmiotowe efekty kształcenia: 2PRO_W02, 2PRO_W04, 2PRO_U01 oraz 2PRO_U02 wspomagają realizację efektów dla Seminarium magisterskiego: 2SEM1_W04, 2SEM1_W06 oraz 2SEM1_U03, występującego na 5 i 6 semestrze co oznacza, że przedmiot *Prognozowanie i symulacje w handlu zagranicznym* powinien być nieco wcześniej, czyli w sekwencji przedmiotów: *Statystyka matematyczna* (sem. 1) oraz *Ekonometria* (sem. 2).

Na podstawie analizy planu studiów, mimo wskazanego jednego przypadku, można stwierdzić, że sekwencja modułów i przedmiotów przyjęta w planie studiów na kierunku *międzynarodowe stosunki gospodarcze* jest prawidłowa. Sekwencja przedmiotów jest spójna i poprawna, dzięki czemu nie występuje problem powtarzania treści na poszczególnych przedmiotach lub braku wiedzy niezbędnej do kontynuowania innego przedmiotu. Zespół oceniający odnotował pozytywne oceny studentów odnośnie realizowanego na ocenianym kierunku planu studiów. Rozłożenie zajęć jest prawidłowe i stwarza możliwość efektywnego nauczania.

System praktyk na Wydziale Ekonomii i Zarządzania Uniwersytetu w Białymstoku funkcjonuje na podstawie Regulaminu studenckich praktyk zawodowych, który wszedł w życie z dniem 1 czerwca 2011 roku.

Nadzór dydaktyczno-wychowawczy nad przebiegiem praktyk ze strony Wydziału sprawuje Pełnomocnik Dziekana ds. praktyk. Uczelnia wspiera studentów w doborze miejsc praktyk, w szczególności zwracając uwagę na ich adekwatność do kierunku studiów oraz opis sylwetki absolwenta kierunku studiów. Zdarzają się pojedyncze przypadki mniej trafnego doboru instytucji lub przedsiębiorstwa do realizacji zakładanych efektów na praktyce zawodowej. Na wniosek studenta, jako praktyka zawodowa może zostać zaliczona wykonywana przez niego praca zawodowa (zatrudnienie na podstawie umowy o pracę lub umowy cywilnoprawnej) albo prowadzona działalność gospodarcza, jeżeli jej charakter spełnia wymagania programu praktyki i jest zgodny ze studiowanym kierunkiem.

Weryfikacja realizacji efektów kształcenia określonych dla praktyk zawodowych następuje na podstawie przedstawianego stosownego raportu z praktyki oraz dziennika praktyk. Z informacji uzyskanych na spotkaniu z Pełnomocnikiem Dziekana ds. praktyk, odbywają się cykliczne spotkania i konsultacje z kadrą dydaktyczną, które mają na celu optymalizację realizacji idei kształtowania wiedzy i umiejętności praktycznych poprzez powiązanie zakresu merytorycznego praktyki z treściami kształcenia realizowanymi w ramach przedmiotów kierunkowych i specjalnościowych.

Studenci obecni na spotkaniu z ZO pozytywnie ocenili nadzór dydaktyczno-wychowawczy i organizacyjny nad przebiegiem praktyk zawodowych na kierunku międzynarodowe stosunki gospodarcze oraz przyznali, że system kontroli i zaliczania praktyk uwzględnia weryfikację nabywanych umiejętności praktycznych. W opinii studentów system praktyk stwarza warunki do pogłębienia i poszerzenia wiadomości teoretycznych uzyskanych na zajęciach dydaktycznych o umiejętności praktyczne, które doskonalone w zakresie wykonywanych czynności są niezbędne do sprawnego wykonywania zawodu w przyszłości. Ponieważ napotkano na pojedyncze przypadki słabego powiązania profilu przedsiębiorstwa z zakresem kierunku Międzynarodowe stosunki gospodarcze zespół oceniający uważa, iż należy dokonać weryfikacji instytucji i przedsiębiorstw w których mają odbywać się praktyki w celu zapewnienia studentom możliwości nabycia podczas praktyki oczekiwanych kompetencji.

Podczas spotkania z ZO studenci pozytywnie ocenili plan studiów. Studenci są świadomi, jaką wiedzę i umiejętności powinni posiadać po ukończeniu ocenianego kierunku studiów, jak również aktualnych wymagań rynku pracy. Studenci pozytywnie oceniają liczbę godzin przypisaną poszczególnym przedmiotom, organizację procesu kształcenia oraz formy prowadzenia zajęć (wykłady, ćwiczenia, konwersatoria). W tym zakresie, jak również w przypadku opinii na temat formy prowadzenia zajęć oraz metod kształcenia pojawiły się pozytywne oceny. Dobór treści kształcenia uznano za prawidłowy i spójny. Studenci dobrze ocenili możliwość osiągnięcia ogólnych i specyficznych efektów kształcenia, które są wspomagane przez treści kształcenia, program praktyk zawodowych. Zróżnicowane formy prowadzenia zajęć w ich opinii pozwalają w bardziej czytelny sposób przedstawić treści programowe oraz pozwalają zweryfikować osiągnięcie kompetencji społecznych.

Również w opinii kadry akademickiej program studiów w tym treści kształcenia, formy zajęć i metody weryfikacji efektów kształcenia tworzą możliwość osiągnięcia zakładanej struktury kwalifikacji absolwenta.

Regulamin studiów Uniwersytetu w Białymstoku, wprowadzony Uchwałą nr 1225 Senatu Uniwersytetu w Białymstoku z dnia 25 kwietnia 2012 roku obowiązujący od dnia 1 października 2012 roku umożliwia indywidualizację procesu kształcenia poprzez indywidualny tok studiów (zgodnie z § 3 i § 19) lub indywidualną organizację studiów (zgodnie z § 3 i § 18).

Indywidualny tok studiów skierowany jest do szczególnie zdolnych studentów, którzy zaliczyli ze szczególnie dobrymi wynikami rok studiów (minimalna średnia ocen 4,75) oraz

pragnących poszerzyć swoje kształcenie, uwzględniając jednak podstawowe wymagania określone w programie studiów. Każdorazowo do wniosku musi zostać dołączona pisemna opinia proponowanego opiekuna naukowego, w porozumieniu z którym student określa szczegółowe warunki odbywania studiów według indywidualnego toku.

Indywidualna organizacja studiów to druga forma indywidualizacji, która ma ułatwić realizację programu studiów osobom znajdującym się w sytuacji utrudniającej systematyczne uczestniczenie w zajęciach, w szczególności: studiującym na dwóch lub więcej kierunkach studiów lub specjalnościach, odbywającym część studiów na uczelni zagranicznej, realizującym jednosemestralne lub roczne studia poza macierzystą uczelnią w ramach Programu Mobilności Studentów (MOST) lub uczestniczącym w pracach badawczych.

Przyznanie indywidualnej organizacji studiów upoważnia studenta do częściowego zwolnienia z obowiązku uczęszczania na zajęcia dydaktyczne, co nie oznacza zmniejszenia wobec studenta wymagań odnoszących się do efektów kształcenia przewidzianych programem kształcenia na danym kierunku

Przyznanie prawa do indywidualizacji procesu kształcenia, zarówno planu jak i jego organizacji, następuje w trybie wnioskowym. Indywidualizacja organizacji studiów przyznawana jest na okres nie dłuższy niż jeden rok akademicki z możliwością jego przedłużenia.

Zgodnie z uchwałą nr 849 Senatu Uniwersytetu w Białymstoku z dnia 23 września 2009 r. podstawowe jednostki organizacyjne Uczelni prowadzące kształcenie zobowiązane są do podejmowania działań zmierzających do zapewnienia równych szans realizacji programu nauczania i planu studiów przez studentów niepełnosprawnych, uwzględniając stopień i charakter ich niepełnosprawności oraz specyfikę poszczególnych kierunków studiów. Studenci otrzymują wsparcie w rozwiązywaniu indywidualnych problemów związanych z kwestiami dydaktycznymi, informacyjnymi, jak również socjalne, emocjonalne i terapeutyczne.

Podczas spotkania studenci oznajmili, iż formy indywidualizacji procesu kształcenia są im znane, lecz stosunkowo rzadko z tej możliwości korzystają. W przypadku indywidualizacji planu studiów i programu kształcenia nie jest ona konieczna, ponieważ program i plan studiów jest dla nich odpowiedni i nie stwarza potrzeby zmian. Studenci zaznaczyli, że uzyskanie indywidualnej organizacji studiów jest utrudnione ze względu na wymaganą dużą liczbę dokumentów oraz wiele formalności, w tym uzyskanie zgody na IOS od wszystkich wykładowców.

3.2)

Ogólna ocena programu kształcenia na kierunku międzynarodowe stosunki gospodarcze stopnia zarówno na studiach I jak i II stopnia pozwala stwierdzić, że zakładane efekty kształcenia na poziomie kierunku są spójne z efektami przedmiotowymi i obszarowymi z zakresu nauk społecznych. Treści kształcenia oraz metody dydaktyczne i formy zajęć uwzględniają wymogi dyscyplin naukowych z którymi związane są efekty oraz treści kształcenia. Do oceny efektów i celów kształcenia wykorzystuje się właściwe sposoby weryfikacji zakładanych efektów kształcenia. Zatem zakładane efekty kształcenia, treści programowe, formy zajęć oraz stosowane metody dydaktyczne tworzą spójną całość, przy czym zespół oceniający zwraca uwagę na drobne uchybienia występujące w tym zakresie, a mianowicie:

- bilans czasu pracy studenta w podziale na poszczególne składniki, np. konsultacje wymaga doskonalenia;
- punktacja ECTS dla praktyki zawodowej wymaga korekty;
- w ramach stosowanych metod dydaktycznych i sposobów weryfikacji efektów w zbyt małym stopniu wykorzystuje się np. referaty i projekty.

Ocena końcowa 3 kryterium ogólnego (ocena: w pełni)

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

3.1) Łączna liczba godzin zajęć dydaktycznych na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych jest właściwa i tworzy właściwe warunki do realizacji zakładanych efektów kształcenia. System ECTS jest zgodny z obowiązującymi przepisami. Należy rozwijać i doskonalić formy i sposoby weryfikacji umiejętności i kompetencji społecznych. Uczelnia stwarza możliwości indywidualizacji procesu kształcenia studentów wybitnie uzdolnionych oraz osób niepełnosprawnych.

W ocenie studentów program studiów realizowany na ocenianym kierunku umożliwia osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia. System praktyk studenckich jest spójny z programem studiów i stwarza możliwość uzyskania odpowiednich kwalifikacji zawodowych.

3.2) Ogólna ocena programu kształcenia na kierunku międzynarodowe stosunki gospodarcze zarówno na studiach I jak i II stopnia pozwala stwierdzić, że zakładane efekty kształcenia na poziomie kierunku są spójne z efektami przedmiotowymi i obszarowymi z zakresu nauk społecznych. Treści kształcenia oraz metody dydaktyczne i formy zajęć uwzględniają wymogi dyscyplin naukowych z którymi związane są efekty oraz treści kształcenia. Do oceny efektów i celów kształcenia wykorzystuje się właściwe sposoby weryfikacji zakładanych efektów kształcenia.

Kryterium 4. Liczba i jakość kadry dydaktycznej a możliwość zagwarantowania realizacji celów edukacyjnych programu studiów

4.1)

W realizacji programu uczestniczy dość liczna kadra naukowo-dydaktyczna. Łączna liczba nauczycieli zaangażowanych w proces dydaktyczny wynosi 36 osób, w tym 6 profesorów i 11 doktorów habilitowanych. 29 nauczycieli akademickich reprezentuje ekonomię, 1 nauki o zarządzaniu, 4 prawo, 1 socjologię i 1 geografę. Do minimum kadrowego zgłoszono 12 osób, w tym jednego profesora, 5 doktorów habilitowanych i 6 doktorów. Z analizy sylabusów wynika znacznie większa liczba osób realizujących zajęcia na tym kierunku. Zarówno liczba jak i struktura kwalifikacji dydaktycznych stanowią solidną podstawę do osiągania zakładanych celów i efektów kształcenia na kierunku MSG.

4.2)

Na podstawie analizy dorobku naukowego i kwalifikacji dydaktycznych nauczycieli akademickich można stwierdzić, iż, prowadzą oni dosyć intensywne badania naukowe potwierdzone licznymi publikacjami. Udział publikacji powiązanych z celami i zakładanymi efektami kształcenia kierunku MSG jest zróżnicowany w odniesieniu do poszczególnych nauczycieli akademickich i raczej niski w całej grupie. Wielu nauczycieli podejmuje bardzo różnorodne tematycznie wątki, niekiedy odległe od profilu dyscypliny ekonomia międzynarodowa. Należy też zwrócić uwagę, iż publikacje umieszczane są przede wszystkim w wydawnictwach uczelnianych (często macierzystej uczelni). W wykazie prac dla kadry zgłoszonej do minimum kadrowego kierunku nie ma artykułów opublikowanych w *Ekonomiście* bądź renomowanych czasopiśmie zagranicznych. Większość nauczycieli posiada długoletnie doświadczenie dydaktyczne.

Wszystkie proponowane osoby w grupie profesorów i doktorów habilitowanych oraz doktorów spełniają wymogi pozwalające na zaliczenie do minimum kadrowego. Skład tego minimum praktycznie nie zmieniał się od początku istnienia kierunku MSG. Za korzystną można uznać relację między liczbą nauczycieli akademickich zaliczonych do minimum kadrowego a liczbą studentów MSG a wynoszącą około 1:30.

Spośród 6 tzw. samodzielnych pracowników naukowo-dydaktycznych przedstawionych do minimum kadrowego 5 potwierdza swoje kompetencje naukowe publikacjami, w których rozwijane są różne aspekty handlu zagranicznego i międzynarodowych stosunków gospodarczych. W jednym przypadku profesor prawa zajmuje się dosyć odległą z perspektywy kierunku MSG problematyką a mianowicie sektami religijnymi, transplantacjami oraz prawem karnym. Bliższa analiza bogatego dorobku naukowego pozwala jednak zidentyfikować publikacje, w których rozwijana jest szeroko rozumiana problematyka prawa europejskiego. Zatem tematyka ta i kompetencje merytoryczne przedstawiciela nauk prawnych nawiązują do zakładanych efektów kształcenia.

W grupie doktorów 3 osoby mają dorobek bliski profilowi kierunku, pozostałe rozwijają badania w wymiarze krajowym, ale nawiązują do zakładanych efektów kształcenia na ocenianym kierunku.

Z analizy dorobku naukowego wynikają następujące konkluzje. Znakomita większość nauczycieli wykazuje znaczny dorobek ilościowy. Widać wyraźne przesunięcie zainteresowań w tematyce badawczej nauczycieli po uzyskaniu stopni naukowych w kierunku problematyki gospodarki światowej. Ten zwrot należy uznać za pożyteczny z punktu widzenia wzbogacania treści dydaktycznych na ocenianym kierunku. Szkoda jednak, iż pracownicy nie publikują w renomowanych czasopismach krajowych a tym bardziej zagranicznych. Być może wynika to z dążenia do maksymalizacji punktów a te łatwiej zdobyć za prace umieszczane w lokalnych wydawnictwach. ZO PKA sugeruje wzmocnienie minimum o zatrudnienie specjalistów z dorobkiem bezpośrednio powiązanim z efektami kształcenia na oferowanych specjalnościach. Sprzyjałoby to wykształceniu bardziej wyrazistej tożsamości kierunku MSG i przepływu najnowszej wiedzy i wyników badań naukowych do dydaktyki. Ma to istotne znaczenie dla rozwoju studiów magisterskich.

Teczki osobowe zawierają dokumenty pozwalające na ocenę, czy nauczyciel akademicki spełnia wymagania do zaliczenia do minimum kadrowego na kierunku *międzynarodowe stosunki gospodarcze*, tj. czy posiada odpowiednie kwalifikacje naukowe (stopnie i tytuły naukowe oraz dorobek lub posiada doświadczenie zawodowe zdobyte poza uczelnią, związane z umiejętnościami wskazanymi w opisie efektów kształcenia dla ocenianego kierunku studiów – zgodnie z wymaganiami określonymi w § 12 ust. 2 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 5 października 2011 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia Dz. U. z 2014 r., poz. 131), w jakim wymiarze realizują pensum dydaktyczne, a także czy złożył nie później niż do dnia 30 czerwca roku poprzedzającego rok akademicki oświadczenie o wyrażeniu zgody na wliczenie do minimum kadrowego na studiach pierwszego i drugiego stopnia na kierunku *międzynarodowe stosunki gospodarcze* w Uniwersytecie w Białymstoku na Wydziale Ekonomii i Zarządzania, zgodnie z wymaganiami określonymi w art. 112a ust. 3 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. z 2012 r., poz. 572, późn. zm.). W Uczelni wszystkie oświadczenia zostały podpisane w terminie zgodnym z wymaganiami określonymi w przepisach ustawy, tj. w maju i czerwcu 2013 r.

Zgodnie z informacjami zawartymi w tych oświadczeniach wszystkie wskazane do minimum kadrowego osoby stanowią minimum kadrowe nie więcej niż dwukrotnie, a także są zatrudnione w Uczelni na podstawie mianowania lub umowy o pracę w pełnym wymiarze czasu pracy, nie krócej niż od początku semestru studiów, a więc zgodnie z wymaganiami określonym w § 13 ust. 1 i 2 wymienionego wyżej rozporządzenia.

Analiza tej dokumentacji pozwala na stwierdzenie, iż wymagania określone w § 15 ust. 1 rozporządzenia wymienionego powyżej są spełnione, bowiem do minimum kadrowego na ocenianym kierunku studiów Uczelnia wskazała 12 osób, z tego 6 samodzielnych nauczycieli akademickich posiadających tytuł naukowy lub stopień naukowy doktora habilitowanego, oraz 6 osób ze stopniem naukowym doktora.

W teczkach osobowych znajduje się również dokumentacja związana z realizacją zwyczajowych procedur dotyczących prowadzonej w Uczelni polityki kadrowej.

Wszystkie wyżej wymienione osoby przeprowadzą osobiście na kierunku *międzynarodowe stosunki gospodarcze*, co najmniej 30 godzin zajęć dydaktycznych (samodzielni nauczyciele akademicki) oraz co najmniej 60 godzin (doktorzy), co spełnia wymagania określone w § 13 ust. 3 wymienionego wyżej rozporządzenia..

Skład minimum kadrowego na kierunku *międzynarodowe stosunki gospodarcze* prowadzonego na Wydziale Ekonomii i Zarządzania w perspektywie długookresowej jest stabilny, bowiem 10 osób wskazanych do minimum kadrowego zatrudnionych zostało na czas nieokreślony, zaś pozostałe 2 osoby – na czas określony, tj. do 31.03.2015 r. – 1 osoba, oraz do 31.05.2016 r. – 1 osoba a ponadto skład minimum kadrowego niemal w ostatnich latach nie zmieniał się

Dla wszystkich osób wskazanych do minimum kadrowego Uczelnia jest podstawowym miejscem pracy. Na podstawie mianowania w Uczelni zatrudnionych jest 10 nauczycieli akademickich, zaś na podstawie umowy o pracę – 2 osoby.

Warunek dotyczący stosunku liczby nauczycieli akademickich, stanowiących minimum kadrowe dla kierunku *międzynarodowe stosunki gospodarcze*, do liczby studentów na tym kierunku jest spełniony i wynosi 1: 45 , co spełnia wymagania określone w § 17 ust. 3 cytowanego wyżej rozporządzenia.

Zwraca uwagę dosyć liczny (według Raportu samooceny 27 osobowy) zespół nauczycieli spoza minimum kadrowego czynnie zaangażowanych w realizację program studiów. Obejmuje on 10 profesorów i doktorów habilitowanych, 5 doktorów i 5 magistrów. Z przeglądu sylabusów wynika, że lista nauczycieli uczących na tym kierunku jest znacznie dłuższa. Obsada zajęć nie budzi większych wątpliwości. Trzeba jednak zauważyć, że część osób z minimum kadrowego prowadzi zajęcia nie wykazując publikacji potwierdzających ich kompetencje merytoryczne. Zastrzeżenia budzi powierzanie prowadzenia seminariów magisterskich osobom niemającym dorobku zbliżonego do profilu kierunku MSG. W rezultacie studenci nie mają szans na rozwijanie ważnych kompetencji specjalistycznych. Przykładem może być rozproszenie tematyki prac magisterskich na jednym z seminarium: mobbing w miejscu pracy, szara strefa w gospodarce polskiej, korupcja w służbie zdrowia, korupcja w sporcie, przestępstwo o charakterze teoretycznym, emigracja zarobkowa Polaków, pranie brudnych pieniędzy, zjawisko handlu ludźmi; przestępczość zorganizowana; przestępstwo o charakterze terrorystycznym.

Wydział nie prowadzi kształcenia na odległość.

Załącznik nr 6 . Informacja o hospityowanych zajęciach i ich ocena

Wizytowane zajęcia przebiegały zgodnie z planem ,.Merytoryczny poziom zajęć nie budził zastrzeżeń.

4.3).

Raport samooceny dosyć lakonicznie informuje o zasadach polityki kadrowej. Nie dołączono dokumentu precyzującego zasady jej prowadzenia na poziomie wydziału. Podkreśla się, że wydział przywiązuje dużą wagę do terminowego uzyskiwania stopni naukowych a optymalizacja poziomu i struktury zatrudnienia dokonywana jest przez system ocen i motywacji. Okresowe oceny pracowników dokonywane są przez Wydziałową Komisję Oceniającą Nauczycieli Akademickich w trzech tradycyjnych obszarach osiągnięć naukowych, dydaktycznych i organizacyjnych. Nie opracowano regulaminu prac komisji, Skład Komisji wyznaczają zasady określone w Statucie Uczelni. . Nauczyciele sugerowali zapraszanie na posiedzenia w/w komisji nauczycieli, których dotyczy ocena, zwłaszcza zagrożonych zwolnieniem. W ich opinii sprzyjałoby to zwiększeniu transparentności prac komisji. W procesie oceny uwzględniane są oceny zajęć dokonywane przez studentów oraz hospicacji zajęć. Nie ma problemów z uzyskaniem urlopów naukowych.

W trakcie wizytacji okazano dwustronicowy, niedatowany, podpisany przez dziekana wydziału dokument zatytułowany „polityka kadrowa”. Cechuje go duża ogólnikowość, jest projekcją wizji prowadzenia polityki kadrowej przez Dziekana. Potwierdza on nadrzędność uregulowań uczelnianych (Dział III Statutu UwB) i ograniczoną autonomię w prowadzeniu polityki kadrowej na poziomie wydziału. Dziekan poinformował, że w nowej kadencji bardziej rygorystycznie przestrzega się terminów uzyskiwania stopni naukowych, zwraca uwagę na osiągnięcia dydaktyczne i naukowe. W konsekwencji w ostatniej kadencji z wydziału odeszło 12 pracowników, w tym 2 profesorów i 2 doktorów habilitowanych.

Z przedstawionych w tabeli II.3 informacji wynika dosyć dynamiczny przyrost stopni doktora habilitowanego (8) i doktora (16) w ostatnich sześciu latach, znacznie skromniejszy w uzyskiwaniu tytułu profesora (1). Awanse naukowe w niewielkim stopniu przełożyły się na poprawę struktury kwalifikacji minimum kadrowego w tym okresie. Jedna osoba uzyskała stopień doktora habilitowanego i jedna stopień doktora. Świadczyłoby to o braku ukierunkowania polityki kadrowej na potrzeby kierunku MSG. Z wyjaśnień dziekana wydziału wynika, iż celem nowej polityki kadrowej jest między innymi bliższe powiązanie badań i publikacji z profilem katedr, większa dbałość o jakość publikacji. Pewnym problemem jest niedostateczna znajomość języków obcych części kadry.

Kadra uczestniczy w międzyuczelnianej wymianie krajowej i międzynarodowej, prowadząc zajęcia w ramach programu ERASMUS, ale raczej w skromnym zakresie. W latach 2010-2014 wyjechało 6 nauczycieli do zagranicznych jednostek partnerskich a 1 przyjechała prowadząc zajęcia dla studentów wydziału.

W spotkaniu z ZO PKA wzięło udział 17 nauczycieli akademickich. Za silną stroną kierunku w pierwszych trzech latach uznano możliwość wyboru przedmiotów, kształcenie językowe, obecność nauczycieli zagranicznych. W ostatnim okresie swoboda ta została zawężona z uwagi na realizację uczelnianego planu oszczędności i ograniczanie kosztów. Wprowadzane są nowe specjalności (np. obsługa celna i logistyka), co zmienia pierwotną koncepcję kształcenia na studiach magisterskich. Jednocześnie przy spadającej liczbie studentów podniesiono pensum dydaktyczne, wprowadzono minimalne liczebności grup zajęciowych. Zmiany w koncepcji kształcenia spowodowane zostały również wdrożeniem KRK. Kształcenie stwarza możliwości integracji wiedzy prawnej, socjologicznej, politologicznej i ekonomicznej. W konsekwencji absolwenci swobodnie poruszają się w obszarze transakcji międzynarodowych. Innym pozytywnym skutkiem KRK była analiza sylabusów i opracowanie nowej formuły ich przygotowywania.

Drugą silną stroną kierunku, w opinii kadry, jest specjalny program szkoleniowy przygotowujący od strony praktycznej studentów do wejścia na rynek pracy. Skorzystało z niego ponad 300 studentów. W tym obszarze wydział koncentruje się na współpracy z organizacjami pracodawców, ponieważ w regionie brak dużych korporacji.

W dyskusji nad przyczynami rezygnacji ze studiów sugerowano, iż dotyczy to przede wszystkim studentów studiujących dwa kierunki studiów. ZO interesował się również opiniami dotyczącymi studiów II stopnia na które przychodzą studenci z kierunków nieekonomicznych. Wskazywano, że po okresie dostosowawczym studenci wzbogacają zajęcia nowymi perspektywami wyniesionymi ze studiów licencjackich (np. w zakresie wielokulturowości), uczą się w małych grupach. W sumie nauczyciele mają dużą satysfakcję z prowadzenia z tych zajęć.

Nauczyciele pozytywnie ocenili prowadzoną na wydziale politykę kadrową, zwracając uwagę na brak okresu przejściowego między oceną pracownika a decyzją o jego zwolnieniu. W ich opinii zapraszanie pracowników zagrożonych zwolnieniami na posiedzenia komisji oceniającej kadre zwiększyłoby transparentność jej prac.

Pozytywnie oceniono bazę dydaktyczną i naukową postulując zwiększenie środków finansowych na badania. Bez bardziej szczodrego finansowania projektów badawczych trudno będzie osiągnąć postęp w pozycji naukowej wydziału w Europie.

. *działań naprawczych*. ekspert 2 kadra

Kierunek *międzynarodowe stosunki gospodarcze* nie był dotychczas oceniany przez Polską Komisję Akredytacyjną.

Załącznik nr 5- Nauczyciele akademicki realizujący zajęcia dydaktyczne na ocenianym kierunku studiów, w tym stanowiący minimum kadrowe.

Ocena końcowa 4 kryterium ogólnego(ocena: w pełni)

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

4.1) Zarówno liczba nauczycieli akademickich jak również struktura ich kwalifikacji sprzyjają realizacji zakładanych efektów i programu kształcenia. Korzystnie kształtuje się relacja liczby nauczycieli zaangażowanych w proces dydaktyczny do liczby studentów. Studenci pozytywnie ocenili kompetencje nauczycieli prowadzących zajęcia.

4.2) W odniesieniu do ocenianego kierunku MSG spełnione zostały podstawowe wymogi dotyczące tzw. minimum kadrowego. Spośród 6 tzw. samodzielnych nauczycieli akademickich przedstawionych do minimum kadrowego 5 potwierdza swoje kompetencje naukowe publikacjami, w których rozwijane są różne aspekty handlu zagranicznego i międzynarodowych stosunków gospodarczych. W jednym przypadku profesor prawa zajmuje się problematyką prawa europejskiego. W grupie doktorów 3 osoby mają dorobek bliski profilowi kierunku, pozostałe rozwijają badania w wymiarze krajowym, ale nawiązują do zakładanych efektów kształcenia na ocenianym kierunku. Zastrzeżenia budzi powierzenie prowadzenia seminariów magisterskich osobom niemającym dorobku zbliżonego do profilu kierunku MSG. Zespół oceniający uważa iż skład minimum kadrowego powinien być doskonały z uwagi na adekwatność dorobku naukowego do treści programowych kierunku MSG.

4.3) Polityka kadrowa, której ogólne założenia i cele zarysowano w Raporcie samooceny zdeterminowana jest jak się wydaje rozwiązaniami przyjętymi na poziomie uczelni, w mniejszym stopniu na poziomie wydziału. Wydział oferuje podstawowe formy wsparcia dla rozwoju kwalifikacji dydaktycznych i naukowych kadry nauczającej. Nauczyciele pozytywnie ocenili te działania. W systemie motywacyjnym eksponuje się terminowe uzyskiwanie stopni naukowych i osiągnięcia publikacyjne. Troską władz wydziału powinno być wspieranie publikacji umieszczanych w czasopismach ogólnopolskich i zagranicznych.

Kryterium 5. Infrastruktura dydaktyczna i naukowa, którą dysponuje jednostka amozliwość realizacji zakładanych efektów kształcenia oraz prowadzonych badań naukowych

Uczelnia zapewnia bardzo dobrą bazę materialną, niezbędną do osiągnięcia końcowych efektów kształcenia na ocenianym kierunku studiów, a także uwzględniającą potrzeby osób niepełnosprawnych. Bardzo dobre warunki lokalowe zapewniono pracownikom wydziału. Potrzeby w tym zakresie monitoruje komisja wydziałowa oceniająca jakość infrastruktury dydaktyczno-naukowej. Jednostki wydziału ulokowane są w zabytkowym budynku o powierzchni około 4800 m kw. Na wydziale zapewniono dostateczną liczbę dużych (i małych) sal wykładowych a ich wyposażenie techniczne poprawia się. Kilka sal wyposażono w nowoczesny sprzęt komputerowy i audiowizualny z dostępem do szerokopasmowego Internetu. W dwóch pracowniach komputerowych zainstalowano ponad 70 komputerów z oprogramowaniem dla audytorów w wersji edukacyjnej, pakietem biurowo-księgowym Symfonia. Studenci mogą korzystać z dostępu do bezprzewodowego Internetu w całym budynku, 5 stanowisk komputerowych zainstalowano na korytarzu i, co ważniejsze, wielu międzynarodowych baz publikacyjnych. Zapewniono oprogramowanie statystyczno-ekonometryczne użyteczne w rozwijaniu badań naukowych i

prowadzeniu zajęć dydaktycznych (pakiety SPSS, Gretl). Brakuje jednak dostępu do baz zawierających specjalistyczne dane statystyczne, niezbędne dla rozwijania badań i realizacji zakładanych efektów kształcenia kierunku MSG.

Zasoby biblioteczne nie gwarantują pełnego dostępu do obowiązkowej i zalecanej literatury. Z reguły kupuje się kilka egzemplarzy podręczników. W ograniczonym zakresie kupowane są podręczniki i monografie naukowe w językach obcych zalecanych do zajęć na poziomie zaawansowanym i konieczne do rozwoju badań naukowych.

Biblioteka wydziałowa dysponuje około 57000 woluminami, prenumeruje ponad 70 czasopism. Utworzono Bazę Publikacji Pracowników Naukowych. Dokonywane są zakupy, także na wniosek wykładowców, książek przydatnych do studiowania na kierunku MSG. W dyspozycji czytelników jest 38 miejsc w dwóch czytelniach i 8 stanowisk komputerowych. Wypożyczalnia funkcjonuje w tradycyjny sposób. Student nie ma bezpośredniego dostępu do księgozbioru. Czytelnie czynne są tylko w godzinach 9 - 17 a w soboty i niedziele odpowiednio do 15.00 i 13.00. Biblioteka ogólnouniwersytecka jest zamknięta w niedziele a w soboty otwarta w jeszcze krótszym czasie niż biblioteka wydziałowa. Studenci niestacjonarni praktycznie nie mają czasu na korzystanie z usług bibliotecznych w trakcie weekendu z uwagi na krótkie przerwy między wielogodzinnymi zajęciami. Z okazanej dokumentacji za ostatni tydzień wynika, że liczba czytelników korzystających z usług biblioteki waha się od 20 do 92.

Wydział dysponuje ograniczoną liczbą (30) miejsc parkingowych. Studenci postulowali zwiększenie liczby miejsc parkingowych.

Podczas spotkania z ZO studenci wyrazili pozytywną opinię na temat bazy dydaktycznej służącej realizacji procesu kształcenia na ocenianym kierunku studiów. Ich zdaniem sale dydaktyczne są właściwie wyposażone w niezbędny sprzęt, w tym w: komputery, projektor, sprzęt audiowizualny oraz nagłaśniający. Sale wykładowe, ćwiczeniowe oraz pracownie komputerowe dostosowane są do liczebności grup studenckich. Jak podkreślali uczestnicy spotkania, pozwala to na osiągnięcie deklarowanych w programie efektów kształcenia. Zwrócili również uwagę, że Uczelnia zapewnia im w całym budynku za pomocą systemu Eduroam dostęp do sieci bezprzewodowej WiFi oraz umożliwia korzystanie ze stanowisk komputerowych znajdujących się na korytarzu, w celu realizacji pracy własnej studentów. Stanowiska te wyposażone są w niezbędne oprogramowanie biurowe oraz specjalistyczne, wykorzystywane na zajęciach dydaktycznych. Ponadto Studenci obecni na spotkaniu z ZO pozytywnie ocenili jakość infrastruktury uczelnianej, oceniając ją jako funkcjonalną i estetyczną. Z uzyskanych informacji wynika, że mają zapewniony dostęp do infrastruktury również poza czasem zajęć.

Budynki są wystarczająco przygotowane do obsługi studentów poza okresem zajęć. Zgodnie z opinią studentów obecnych na spotkaniu z ZO, liczba miejsc, w których mogą spędzić czas pomiędzy zajęciami jest wystarczająca. Studenci mogą korzystać z dostępu do dwóch sal komputerowych wyposażonych w oprogramowanie niezbędne do realizacji procesu dydaktycznego. W budynku wydziałowym znajduje się stołówka studencka oraz punkt ksero, który w opinii studentów jest dla nich dużym udogodnieniem.

Księgozbiór dostępny w Bibliotece Uczelni w opinii studentów obecnych na spotkaniu z ZO zawiera niezbędną literaturę zalecaną w ramach kształcenia na kierunku międzynarodowe stosunki gospodarcze. Jak podkreślali, ich zdaniem biblioteka wydziałowa jest bardzo dobrze wyposażona, a w przypadku, gdy liczba znajdujących się w niej woluminów książek i czasopism bywa niewystarczająca, mogą korzystać również ze zbiorów Biblioteki Głównej Uniwersytetu. Uczestnicy spotkania zwrócili uwagę, że zawsze mogą zgłosić zapotrzebowanie na wybrane publikacje, które są sukcesywnie dokupywane do księgozbioru.

Studenci podkreślali podczas spotkania z ZO, że dużą popularnością cieszy się wydziałowa czytelnia, co potwierdzili również pracownicy biblioteki. W opinii studentów liczba stanowisk komputerowych z dostępem do baz katalogowych oraz stanowisk roboczych jest odpowiednia.

Zgodnie z par. 6 regulaminu praktyk, praktyka może być odbywana w wybranym przez studenta zakładzie pracy, którego profil działalności umożliwia studentowi zrealizowanie celów praktyki zapisanych w Regulaminie. Z tego punktu widzenia dobór miejsc odbywania praktyk budzi spore wątpliwości. Wprawdzie wykaz przedsiębiorstw i instytucji, w których odbywają się praktyki jest dosyć długi, ale niektóre z nich nie zapewniają rozwoju kompetencji przydatnych potem w karierze zawodowej. Przykładem mogą być praktyki realizowane w przedszkolach, na stanowiskach referentów w urzędach pracy, w mikrofirmach.

Obecni na spotkaniu z ZO zwrócili uwagę, że swoje praktyki, które trwają co najmniej 4 tygodnie, realizują przede wszystkim w podmiotach gospodarczych związanych z handlem i usługami. W opinii obecnych na spotkaniu z ZO studentów instytucje, w których odbywają się praktyki zawodowe, mają związek ze specyfiką kierunku oraz pozwalają na osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia. W trakcie odbywanych praktyk studenci prowadzą niezbędną dokumentację pozwalającą na późniejsze zweryfikowanie zakładanych efektów kształcenia.

Senat U w Białymstoku Uchwała nr 848 z 23 września 2009 r. przyjął specjalny program na rzecz wyrównywania szans edukacyjnych studentów niepełnosprawnych „Uniwersytet szansą dla wszystkich” (Załącznik nr. 21). Szczegółowo zapisane są w nim działania dotyczące dostosowywania infrastruktury dydaktycznej do potrzeb tej grupy studentów. Realizację tego programu można ocenić na wizytowanym wydziale, jako zadowalającą. Między innymi zainstalowano podjazdy i windę umożliwiającą dostęp do każdej kondygnacji. W każdej sali wykładowej zarezerwowano jedno miejsce, w pierwszym rzędzie, dla studenta niepełnosprawnego. W czytelni jedno stanowisko komputerowe przystosowano dla potrzeb czytelników niedowidzących.

Siedzibą Wydziału jest zabytkowy obiekt pałacowy, a wszelkie próby wprowadzenia zmian muszą być zgodne z wymogami architektonicznymi i konserwatorskimi. Władze wydziału podjęły właściwe działania zmierzające do tego, aby cała infrastruktura dydaktyczna nie posiadała w swojej konstrukcji barier architektonicznych. Budynek, w którym prowadzone są zajęcia dydaktyczne, został wyposażony w zewnętrzną windę osobową oraz dwie pochylnie dla wózków, jedną na zewnątrz budynku oraz drugą w holu głównym. W każdej sali wykładowej i ćwiczeniowej znajduje się oznaczone miejsce dla osoby z niepełnosprawnością.

Na parterze budynku dydaktycznego znajduje się toaleta przystosowana do potrzeb osób z niepełnosprawnością ruchową. W bibliotece funkcjonuje dodatkowe stanowisko dla studentów niepełnosprawnych z dysfunkcją wzroku. Zostało ono wyposażone w powiększalnik z wbudowaną lampą i kamerą. Jedno ze stanowisk komputerowych znajdujących się w czytelni zostało wyposażone w specjalnie skonstruowaną klawiaturę przeznaczoną dla osób niepełnosprawnych ruchowo i niedowidzących. Biblioteka udostępnia czytelnikom niepełnosprawnym odtwarzacz elektronicznej książki mówionej jak również powiększalnik stacjonarny do korzystania z książek w czytelni.

Analiza własna ZO dokonana podczas wizytacji pozwala stwierdzić, że cały budynek nie posiada w swojej konstrukcji barier architektonicznych i jest we właściwy sposób przystosowany do potrzeb osób z niepełnosprawnością.

Uczelnia zapewnia bazę materialną, niezbędną do osiągnięcia końcowych efektów kształcenia na ocenianym kierunku studiów, a także uwzględniająca potrzeby osób niepełnosprawnych.

Ocena końcowa 5 kryterium ogólnego (ocena: w pełni)

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia *kryterium szczegółowego*

Wydział zapewnia dobre warunki materialne dla realizacji zakładanych efektów kształcenia. Baza materialna dostosowana jest w podstawowym zakresie do potrzeb studentów niepełnosprawnych. Jakość infrastruktury pozytywnie jest oceniana przez jej użytkowników, czyli studentów i nauczycieli akademickich. Zasoby księgozbioru zgromadzonego dla potrzeb ocenianego kierunku są w ocenie studentów zadowalające i wystarczające w kontekście osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia. Dostrzega się niewystarczającą bazę przedsiębiorstw, w których studenci odbywający praktykę mogliby rozwijać swoje kompetencje praktyczne związane z kierunkiem MSG. Wyzwaniem dla wydziału jest także utrzymanie stabilizacji finansowej kierunku z uwagi na wyczerpanie początkowych funduszy z Kapitału POKL,

Kryterium 6. Badania naukowe prowadzone przez jednostkę w zakresie obszaru/obszarów kształcenia, do którego został przyporządkowany oceniany kierunek studiów

Rezultaty prowadzonych badań naukowych są wykorzystywane w procesie kształcenia na kierunku MSG, co jest szczególnie widoczne w tematyce prowadzonych badań (konferencje/seminaria, publikacje, itp.), w zbieżności niektórych tematów i badań z treścią sylabusów oraz w zalecanej przez nauczycieli akademickich literaturze do zajęć.

Jak wynika z udostępnionych Zespołowi Oceniającemu PKA dokumentów w formie wydruków lub zeskanowanych załączników (Raport Samooceny; Przygotowanie ankiety jednostki do oceny parametrycznej' 2013; zał. nr 1-2 „Kadra naukowo-dydaktyczna”; Wnioski z oceny parametrycznej'2013, zał.nr 23 „Spis wybranych publikacji pracowników prowadzących zajęcia na kierunku MSG na WEiZ UWB”; itp.), z rozmowy ze studentami studiów niestacjonarnych kierunku MSG oraz z rozmowy z pracownikami naukowo-dydaktycznymi, znacząca jest liczba publikacji związanych z wynikami prowadzonych przez jednostkę badań, z których większość jest zgodna z kierunkiem MSG, pozostałe zaś mieszczą się w zakresie obszaru kształcenia WEiZ UWB. Znaczna większość prowadzonych badań upowszechniana jest w języku polskim i/lub w czasopismach, publikacjach zwartych lub na konferencjach/seminariach (międzynarodowych lub krajowych) organizowanych na terenie kraju. Niewiele jest publikacji w czasopismach międzynarodowych z *impact factor* i niewielu pracowników wyjeżdża na konferencje międzynarodowe za granicą. W rozmowie z pracownikami naukowo-dydaktycznymi wskazywano na brak funduszy (zachęt materialnych) jako główną przyczynę zniechęcającą do wyjazdu na konferencje zagraniczne. Należy jednak pamiętać, że na Wydziale pracują 83 osoby kadry naukowo-dydaktycznej, z których 12 prowadzi zajęcia na kierunku MSG (minimum kadrowe).

Ponadto pracownicy WEiZ UWB uczestniczą w grantach MNiSW i NCN, rozwijają badania własne. Wydział wydaje czasopismo „Optimum-Studia Ekonomiczne” o zasięgu ogólnopolskim, któremu przyznano 8 punktów na liście czasopism MniSW w 2012 r. co wyznacza mu znaczącą pozycję wśród czasopism naukowych w skali kraju.

WEiZ UWB stwarza studentom sporo możliwości uczestnictwa w badaniach naukowych oraz zdobycia wiedzy i umiejętności przydatnych w pracy naukowo-badawczej.

Studenci wskazują na odwoływanie się osób prowadzących zajęcia na kierunku MSG do swoich prac, głównie do podręczników. Studenci mają zapewnioną możliwość uczestnictwa w badaniach naukowych oraz zdobywania wiedzy i umiejętności przydatnych w pracy naukowo-badawczej (ss. 28-29 Raportu) poprzez udział w działalności sześciu kół naukowych (większość z nich jest blisko powiązana z tematami podejmowanymi na kierunku MSG), udział w konferencjach/seminariach (w tym międzynarodowych), realizację prac dyplomowych, udział w seminariach dyplomowych, itp.

Wydział dofinansowuje prowadzoną w ramach kół naukowych działalność studentów, a od roku akademickiego 2013/2014 organizowany jest konkurs na najlepszy projekt studencki.

Analiza własna ZO dokonana na podstawie przedstawionej podczas wizytacji dokumentacji pozwala potwierdzić, że studenci biorą udział w badaniach naukowych prowadzonych w Jednostce. Lista publikacji z udziałem studentów za lata 2010-2013 obejmowała łącznie 113 pozycji, w tym kilkanaście należących do studentów ocenianego kierunku.

Obecni na spotkaniu z ZO studenci potwierdzili, że mają możliwość włączenia się w prace badawcze zarówno indywidualnie, jak również w ramach działalności w jednym z kilku funkcjonujących na Wydziale kół naukowych. Ich udział w badaniach obejmuje swoim zakresem przygotowanie i przeprowadzenie badań oraz analizę uzyskanych wyników, które stają się przedmiotem powstających w Jednostce publikacji. Dodatkowo, studenci biorący udział w badaniach swoje wyniki przedstawiają w formie referatów podczas konferencji naukowych.

W ocenie studentów, badania naukowe prowadzone w Jednostce mają duży wpływ na realizowany proces dydaktyczny, w szczególności w kwestii indywidualizacji nauczania. Ich aktywność przy realizacji badań naukowych pozwala na pełniejsze wykorzystanie ich dotychczas zdobytej wiedzy oraz doskonalenie umiejętności analitycznych w praktyce.

Według autorów Raportu współpraca krajowa i zagraniczna opiera się na kontaktach osobistych oraz zawartych umowach między Uniwersytetem a uczelniami partnerskimi.

W zajęciach na kierunku MSG uczestniczą wykładowcy z innych krajowych uczelni (Uczelnia Łazarskiego, SGH w Warszawie, Politechniki Białostockiej, Wyższej Szkoły Administracji publicznej w Białymstoku).

Na kierunku MSG większą rolę mogli by odegrać praktycy/specjaliści z firm międzynarodowych lub działających na rynkach zagranicznych oraz prowadzący działalność gospodarczą w Polsce obcokrajowcy-biznesmeni zapraszani nie tylko na seminaria lub targi pracy ale także na zajęcia, dzieląc się swoim doświadczeniem i wiedzą.

Pracownicy naukowo-dydaktyczni kierunku MSG uczestniczą (organizują lub współorganizują) w bardzo licznych konferencjach krajowych i międzynarodowych na terenie całego kraju, współpracując z licznymi partnerami, którzy nie ograniczają się wyłącznie do ośrodków i instytucji akademikach (zgodnie z dokumentami nr 19 „Kontakty międzynarodowe dotyczące kierunku MSG” i nr 20 „Kontakty akademickie – współpraca międzyuczelniana w ramach kierunku MSG”, a odnoszącymi się do lat 2010-2013). Niektórzy pracownicy uczestniczą w międzynarodowych konferencjach zagranicznych ..

Nieliczni pracownicy WEiZ/MSG korzystają z programu Erasmus (w ciągu 4 ostatnich lat, włączając w to bieżący rok akademicki 2013/14, wyjechało na wymianę do Portugalii, na Węgry i do Włoch 6 osób, zaś przyjechała lub przyjedzie na WEiZ tylko jedna osoba z Portugalii; ss. 31-32 Raportu). W niektórych krajach uczelnie organizują „International week” celem zwrócenia uwagi studentów, zachęty do współpracy mniej aktywnych kolegów/nauczycieli akademickich, a także w celu skoncentrowania działań/redukcji kosztów związanych z wymianą międzynarodową oraz uatrakcyjnienia pobytu nauczycieli akademickich zza granicy na uczelni przyjmującej.

WEiZ ma umowy/współpracuje z ośrodkami akademickimi za granicą Tarnopolskim Narodowym Uniwersytetem Ekonomicznym (Ukraina), Wydziałem Ekonomii Państwowego Uniwersytetu im. Janki Kupały w Grodnie (Białoruś), Homelskim Uniwersytetem Państwowym im. Franciszka Skoryny (Białoruś), School of Business Administration of Turība (Łotwa), Uniwersytetem Szent Istvan w Godollo (Węgry) i innymi. Ponadto WEiZ UWB jest partnerem Polsko-Niemieckiej Sieci Naukowców na rzecz Zrównoważonego Rozwoju, członkiem The Baltic Sea Academy, partycypuje w projektach międzynarodowych współfinansowanych ze środków niemieckiego Ministerstwa Gospodarki i Komisji Europejskiej, zrealizował I sesję Letniej Szkoły Ekonomicznej Analizy Prawa, itp.

W przypadku kierunku MSG szczególnie istotny wydaje się być udział w działalności wydziału Rady Ekspertckiej (przedtem działającej jako Rada Programowa projektu, który zainicjował kierunek MSG), reprezentującej pracodawców i jej wielokierunkowa rola, w tym wpływ na badania, powiązania między nauką a praktyką, staże/praktyki zawodowe, tematy podejmowanych prac dyplomowych, kierunki zmian programowych, itp. (zał. nr 20 do Raportu Samooceny).

W Raporcie Samooceny zwraca się również uwagę na pozaplanowe wykłady, debaty i warsztaty prowadzone przez przedsiębiorców z firm utrzymujących międzynarodowe kontakty gospodarcze lub działających w wymiarze ponadnarodowym (s. 11 Raportu); odbywające się co roku na WEiZ targi pracy, w których uczestniczą firmy działające gospodarczo na arenie międzynarodowej, instytucje reprezentujące władze lokalne, krajowe i europejskie (zał. nr 29 Raportu).

Jak wynika z wydania specjalnego czasopisma „Nasz Uniwersytet” z października 2013 r. (zał. nr 30 do Raportu Samooceny), Uniwersytet w Białymstoku tworzy sieć uniwersytetów pogranicza razem z innymi uczelniami z Rosji, Białorusi, Ukrainy i Litwy. Autorzy Raportu Samooceny wskazują, na przygraniczne położenie WEiZ UWB, jako czynnik sprzyjający rozwojowi współpracy z uczelniami krajów Europy Wschodniej.

Jak zauważają jednak sami autorzy Raportu Samooceny „rozwój badań naukowych wymaga wzmocnienia i pogłębienia kontaktów środowiska uczelni z innymi ośrodkami oraz silniejszego powiązania z nauką światową w ramach wspólnej przestrzeni badawczej” (s. 3).

Ocena końcowa 6 kryterium ogólnego (ocena: w pełni)

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryterium szczegółowego

Badania naukowe prowadzone przez jednostkę w zakresie obszaru/ kształcenia, do którego został przyporządkowany oceniany kierunek studiów są wykorzystywane w procesie kształcenia i wzbogacają proces dydaktyczny.

Jednostka stwarza studentom możliwość rozwijania swoich zainteresowań naukowych poprzez uczestnictwo w prowadzonych badaniach naukowych poprzez uczestnictwo w prężnie działających Kołach Naukowych .Studenci publikują (w formie artykułów) efekty swoich badań naukowych .

Kryterium 7. Wsparcie studentów w procesie uczenia się zapewniane przez Uczelnię

7.1)

Zasady rekrutacji na kierunku międzynarodowe stosunki gospodarcze zawarte są w Uchwale nr 1249 Senatu Uniwersytetu w Białymstoku z dnia 30 maja 2012 roku. Rekrutacja na studia I i II stopnia odbywa się bez egzaminów wstępnych i realizowana jest w trybie konkursowym poprzez system Internetowej Rejestracji Kandydatów. Rejestracja kandydata poprzez system IRK jest warunkiem przystąpienia do postępowania kwalifikacyjnego. Wszyscy kandydaci umieszczani są na liście rankingowej, a o przyjęciu na studia decyduje pozycja na liście wynikająca z kryteriów rekrutacji branych pod uwagę w przypadku każdego stopnia i trybu studiów.

W przypadku studiów stacjonarnych I stopnia pod uwagę brane są wyniki egzaminu maturalnego, a postępowanie kwalifikacyjne jest zależne od rodzaju dokumentu potwierdzającego ukończenie edukacji na poziomie ponadgimnazjalnym. W postępowaniu kwalifikacyjnym na studia stacjonarne II stopnia wymagany jest dyplom ukończenia studiów licencjackich lub równoważny (studiów drugiego stopnia albo jednolitych studiów magisterskich) na kierunkach należących do obszaru nauk społecznych, a w procedurze rekrutacji brana jest pod uwagę ocena na dyplomie oraz średnia arytmetyczna ocen ze studiów.

Rekrutacja na studia niestacjonarne, zarówno I jak i II stopnia, nie ma charakteru konkursowego. Podstawę przyjęcia stanowi – po dokonaniu rejestracji w systemie IRK – złożenie wymaganych dokumentów w wyznaczonym terminie, do momentu wyczerpania limitu miejsc.

Informacje dla kandydatów na studia stale są dostępne na stronie IRK. Zawierają one w szczególności informację o zasadach rekrutacji oraz warunkach przyjęcia. Kryteria przyjęć kandydatów na studia opisane są w sposób zrozumiały. Studenci obecni na spotkaniu z ZO nie zgłaszali zastrzeżeń do procesu rekrutacji.

Zasady rekrutacji na studia stacjonarne umożliwiają dobór kandydatów posiadających wiedzę i umiejętności niezbędne do zrealizowania założonych efektów kształcenia. Możliwości

doboru odpowiednich kandydatów na studia niestacjonarne są znacznie bardziej ograniczone z uwagi na przyjmowanie kandydatów według kolejności zgłoszeń. W opinii ZO proces rekrutacji uwzględnia zasadę równych szans i nie zawiera regulacji dyskryminujących kandydatów na studia..

7.2)

Zgodnie z opinią studentów, programy studiów oraz liczba godzin z poszczególnych przedmiotów są dostosowane do zakresu materiału i czasu potrzebnego do osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia. W opinii studentów przedstawionej podczas spotkania z ZO, czas przeznaczony na osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia jest właściwy.

System oceny osiągnięć studentów jest w opinii studentów zrozumiały, obiektywny i sprawiedliwy oraz zorientowany na proces uczenia się. Studenci przyznali, że w większości przypadków są oceniani obiektywnie, na podstawie zdobytej wiedzy i umiejętności oraz mają zapewnioną możliwość wglądu do swoich prac w celu uzyskania informacji na temat popełnionych błędów.

Wymagania oraz forma weryfikacji efektów kształcenia, które są przedstawiane na pierwszych zajęciach dydaktycznych przez nauczycieli akademickich, są respektowane wobec wszystkich studentów. Pytania egzaminacyjne mieszczą się w zakresie wymagań egzaminacyjnych.

Poza zaliczeniami i egzaminami końcowymi, wiedza i umiejętności są weryfikowane na bieżąco podczas zajęć za pomocą kolokwiów, odpowiedzi ustnych oraz udziału w dyskusji. Według studentów warunki i forma zaliczenia końcowego są im znane i obowiązują wszystkich studentów jednakowo. Studenci pozytywnie oceniają możliwość wglądu do swoich prac oraz omawianie błędów przez wykładowców.

7.3)

Struktura i organizacja programu kierunku MSG na WEiZ UWB wydaje się ogólnie sprzyjać mobilności studentów. Studia na MSG zawierają dużą różnorodność przedmiotów, w tym przedmiotów do wyboru przez studenta, co zapewne ułatwia wybór bardziej odpowiadający planowi studiów uczelni macierzystej.

Problem znajomości języków obcych na odpowiednim poziomie może być istotny, gdyż słaba znajomość szczególnie języka angielskiego może wpływać na preferencję przedmiotów prowadzonych w języku polskim wśród studentów krajowych (zniechęca też do przyjazdu studentów zagranicznych) i nie sprzyja wymianie zagranicznej (wyjazdom/przyjazdom) w ramach LLP Erasmus. W celu zwiększenia atrakcyjności kierunku MSG dla studentów zagranicznych powstaje kierunek „International Economic Relations, ze studiami I stopnia „International Trade” i ze studiami II stopnia „International Cooperation” (zał. nr 26 do Raportu).

Regulamin studiów na UWB (zał nr 16 do Raportu) przewiduje indywidualną organizację studiów (IOS) dla studentów znajdujących się w specyficznej sytuacji, w tym biorących udział w programach wymiany, indywidualny tok studiów dla studentów z wysoką średnią oraz opiekę/pomoc świadczoną przez opiekunów merytorycznych powoływanych przez Radę Wydziału. Ważna dla udziału studentów w programach wymiany i przewidziana w Regulaminie studiów kwestia IOS może być mało skuteczna z powodu braku tutorów, których w tym przypadku nie wydają się zastępować w sposób dostateczny opiekunowie merytoryczni kierunku, a także konieczność rozwiązania przez studenta we własnym zakresie problemów związanych z IOS. Albowiem jak piszą autorzy Raportu Samooceny: „Jednym z warunków uzyskania IOS jest zorganizowanie przez studenta indywidualnego trybu uzyskania zaliczenia z poszczególnych przedmiotów realizowanych w danym semestrze lub roku we własnym zakresie i dołączeniu stosownych dokumentów do podania kierowanego do Dziekana” (s. 17). Wydaje się, iż wynika to z konieczności indywidualnego podejścia do każdego przypadku i niemożności zastosowania tutaj stałych procedur.

System ECTS działa na WEiZ UWB w pełni i jest powszechnie widoczny w sylabusach oraz programach studiów. Podobnie jak w innych uczelniach z innych krajów europejskich, studiom I stopnia odpowiadają 180 ECTS konieczne do uzyskania stopnia licencjata, zaś na II stopniu studiów 120 ECTS umożliwia uzyskanie stopnia magistra. Na WEiZ UWB system punktów ECTS stanowi podstawę rozliczania studentów biorących udział w programach wymiany międzynarodowej.

Studenci obecni na spotkaniu z ZO wykazali niewielkie zainteresowanie tematyką mobilności studenckiej. Z rozmowy ze studentami studiów niestacjonarnych wynika, iż ci z nich, którzy uczestniczyli w wymianie, to byli głównie studenci studiujący na MSG jako drugim kierunkiem, zaś ich motywacja do wymiany nie wiązała się tyle z kierunkiem MSG, lecz raczej z pierwszym/podstawowym kierunkiem studiów. Na ocenianym kierunku istnieje możliwość skorzystania z programu wymiany międzyuczelnianej w ramach programu LLP Erasmus. Studenci wizytowanego kierunku mają możliwość wyjazdu do 17 ośrodków akademickich.

W opinii studentów działania podejmowane przez jednostkę w celu popularyzacji wymiany międzynarodowej są właściwe. Obecni na spotkaniu z ZO studenci studiów niestacjonarnych wyrażali niewielkie zainteresowanie możliwością mobilności studenckiej. W ich opinii udział w wyjazdach zagranicznych uniemożliwia im praca zarobkowa. Jak wynika z rozmowy z koordynatorem uczelnianym programu LLP Erasmus, zdecydowanie chętniej na wymianę wyjeżdżają studenci studiów stacjonarnych. Studenci MSG uczestniczą w programie LLP Erasmus. W ciągu czterech ostatnich lat (2010/11-2013/14; ss. 31-32 Raportu) przyjechało zza granicy 55 osób (liczba ta dotyczy wszystkich studentów przyjeżdżających na WEiZ, niezależnie od kierunku), zaś wyjechało 24 studentów tylko z kierunku MSG. Według dokumentu nr 19 „Kontakty międzynarodowe dotyczące kierunku MSG”, w ciągu tych samych 4 lat wyjechało na wymianę LLP Erasmus, włączając w to praktyki Erasmus, 32 osoby z samego kierunku MSG. W roku akademickim 2013/2014 na wymianę międzynarodową wyjechało 20 studentów, w tym 2 z wizytowanego kierunku, w roku 2012/2013 wyjechało 14 studentów, z czego 9 z międzynarodowych stosunków gospodarczych. Jednostka prowadzi działania wspomagające mobilność studentów, w szczególności poprzez promowanie programów wymiany, jak również poprzez wsparcie w znajdowaniu nowych partnerów zagranicznych.

Jednostka bierze udział w krajowych wymianach studenckich w ramach Programu Mobilności Studentów (MOST). Studenci wizytowanego kierunku wykazali jednak brak zainteresowania taką aktywnością. Z uzyskanych informacji wynika, że studenci międzynarodowych stosunków gospodarczych nie uczestniczyli jak dotąd w takiej formie mobilności studenckiej.

Podczas spotkania studenci zgłosili zastrzeżenie, że jakość nauczania języków obcych oraz oferta lektoratów powinny reprezentować lepszy poziom. Uznali, że pozwoli to na pełniejsze dostosowanie tych zajęć do oferty wymian międzynarodowej oferowanej przez Uczelnię. Ponadto zwrócili uwagę, że jednostka nie prowadzi zajęć dydaktycznych w języku obcym, przez co oferta studiów jest uboższa.

Poziom wiedzy studentów o systemie ECTS należy ocenić pozytywnie. Mają pełną świadomości, czym są punkty ECTS oraz wskazują, iż jest to istotne narzędzie określające wielkość wkładu pracy studenta w osiągnięciu wymaganych efektów kształcenia. W przypadku wizytowanego Wydziału punkty ECTS mają szczególne znaczenie ze względu na fakt, iż stanowią wagę w obliczanej średniej ważonej z toku studiów.

Prowadzona przez jednostkę współpraca międzynarodowa dotyczy głównie wygłaszanych wykładów oraz aktywnego udziału w konferencjach zagranicznych. W ramach współpracy podejmowane są działania na rzecz wspólnych projektów naukowych, warsztatów, wspólnych publikacji oraz wzajemnej wymiany studentów i nauczycieli akademickich, co przekłada się na atrakcyjność procesu kształcenia oraz pozytywnie wpływa na możliwość osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia.

7.4)

Opieka naukowa i dydaktyczna została pozytywnie oceniona przez obecnych na spotkaniu z ZO. Studenci mają możliwość zindywidualizowania swojego toku studiów, a tym samym uzyskać indywidualną opiekę naukową, w szczególności nad wybitnie uzdolnionymi studentami. Studenci mogą rozwijać swoje zainteresowania naukowe poprzez bardzo dobrze działające Koła Naukowe. Studenci biorą udział w badaniach naukowych i publikują efekty swoich prac w periodykach uczelnianych co zostało przedstawione zespołowi oceniającemu do wglądu.

Na wszystkich rocznikach, tak trybu stacjonarnego jak i niestacjonarnego, istnieje stanowisko opiekuna roku, na którego wsparcie studenci mogą liczyć w sprawach indywidualnych dotyczących realizacji planu zajęć oraz wszelkich innych kwestii dydaktycznych. Studenci pozytywnie oceniają działalność osób pełniących funkcje opiekunów roku.

Studenci posiadają informacje o procedurze dyplomowania oraz wymaganiach dotyczących egzaminu dyplomowego. Mają zapewnioną możliwość wyboru seminarium dyplomowego wedle własnych zainteresowań naukowych. Oferta seminariów jest adekwatna do potrzeb studentów i nie budzi ich zastrzeżeń. W ich opinii w trakcie procesu dyplomowania uzyskują niezbędne wsparcie naukowe od nauczycieli akademickich. Studenci mają pełną swobodę w ustalaniu tematów prac dyplomowych, w przypadku wątpliwości zawsze mogą liczyć na pomoc prowadzącego seminarium.

Studenci mają swobodny dostęp do aktualnych informacji związanych z organizacją studiów i procedurami ich toku, w tym także o programach kształcenia. Wszelkie informacje publikowane są w formie komunikatów na stronie internetowej Uczelni oraz na tablicach w budynku jednostki. W razie odwołania przez nauczycieli akademickich zajęć lub konsultacji, zgodnie z opinią studentów obecnych na spotkaniu z ZO, informacje o tym są podawane w sposób zwyczajowy na stronie internetowej, wraz z wyznaczonym terminem odpracowania zajęć.

Jeżeli chodzi o dostęp do materiałów dydaktycznych, w opinii studentów na ocenianym kierunku nie funkcjonuje system nauczania z wykorzystaniem metod nauczania na odległość. Niewielka część materiałów dydaktycznych jest udostępniana na stronie internetowej jednostki, część bywa także przesyłana bezpośrednio pocztą elektroniczną przez nauczycieli akademickich, choć stosunkowo rzadko.

Jak podkreślali studenci obecni na spotkaniu z ZO, znane są im treści sylabusów, a kompletność informacji w nich zawartych nie budzi ich zastrzeżeń. Wspomniane karty zawierają szczegółowe elementy składowe, w tym: założenia i cele przedmiotu, metody nauczania, formy zaliczenia przedmiotu, efekty kształcenia (kierunkowe i przedmiotowe), wskaźniki ilościowe i bilans nakładu pracy studenta, treści merytoryczne, formę weryfikacji efektów kształcenia oraz sugerowaną literaturę podstawową i uzupełniającą. Zespół oceniający dostrzegł pewne drobne uchybienia w niektórych sylabusach co ujął w punkcie 2 Raportu.

Studenci zwrócili również uwagę, że sylabusy są udostępnione na stronie internetowej, co ich zdaniem jest szczególnie istotne, ponieważ mają możliwość korzystania z nich w ciągu całego roku i są one przydatnym źródłem informacji na temat prezentowanych treści kształcenia. W ich opinii, wskazane treści programowe znajdują odzwierciedlenie w prowadzonych zajęciach dydaktycznych.

Studenci mają możliwość ubiegania się o stypendium Rektora dla najlepszych studentów, które zgodnie z art. 174 ust. 4 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym może być przyznane studentom w liczbie nie przekraczającej 10% studentów danego kierunku, w tym nie więcej niż 9% studentów każdego kierunku, którzy uzyskali za tok studiów wysoką średnią ocen, i nie więcej niż 1% studentów każdego kierunku posiadających osiągnięcia naukowe, artystyczne lub wysokie wyniki sportowe we współzawodnictwie międzynarodowym lub krajowym.

W przedstawionej podczas spotkania opinii studentów, obowiązujące zasady ubiegania się o stypendium Rektora jako stypendium motywacyjnego są odpowiednie i wystarczająco mobilizują

do osiągnięcia wysokich wyników w nauce. W Uczelni nie istnieją inne mechanizmy motywujące studentów do osiągnięcia lepszych efektów kształcenia.

Zakres opieki materialnej i socjalnej dla studentów został sformułowany w Regulaminie przyznawania i wypłacania świadczeń pomocy materialnej studentom Uniwersytetu w Białymstoku i przewiduje wszystkie rodzaje świadczeń pomocy materialnej przewidziane w art. 173 ust. 1 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym. Przepisy zawarte w Regulaminie przyznawania i wypłacania świadczeń pomocy materialnej są zgodne z obowiązującym prawem.

Uprawnieniami w zakresie przyznawania stypendium socjalnego, stypendium specjalnego dla osób niepełnosprawnych oraz zapomogi dysponuje Wydziałowa Komisja Stypendialna ds. Studentów, która składa się z 7 osób, a której większość, zgodnie z art. 177 ust. 3 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, stanowią studenci.

Należy podkreślić, że decyzje stypendialne nie posiadają uchybień natury formalnej i wydawane są z poszanowaniem przepisów ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym oraz ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego.

Studenci obecni na spotkaniu z ZO ocenili proces przyznawania świadczeń pomocy materialnej jako przejrzysty i niebudzący żadnych zastrzeżeń. Jak podkreślali, otrzymują należyte wsparcie w procesie ubiegania się o środki. Pozytywnie oceniono dostęp do informacji dotyczących możliwości ubiegania się o pomoc materialną, w szczególności terminów składania wniosków, wymaganych dokumentów, które są publikowane w formie komunikatów na tablicach informacyjnych oraz stronie internetowej jednostki i Uczelni.

Wizytowana jednostka wspiera rozwój zawodowy, kulturalny i społeczny studentów. Wśród licznych organizacji, które odpowiadają za animację życia studenckiego, zarówno naukowego jak i kulturalnego, należy wymienić Wydziałową Radę Samorządu Studentów oraz sprawnie funkcjonujące koła naukowe.

W Uniwersytecie w Białymstoku funkcjonuje samorząd studencki działający przez swoje organy na podstawie uchwalonego przez nie Regulaminu. Samorząd działa na stopniu Uczelni i Wydziałów. W trakcie przeprowadzanej wizytacji odbyło się spotkanie z przedstawicielami samorządu studenckiego. Jednostka spełnia wymagania Ustawy z art. 67 ust. 4 co do odpowiedniego minimalnego udziału przedstawicieli studentów w Radzie Wydziału Ekonomii i Zarządzania, co należy ocenić pozytywnie.

Jednostka zapewnia na potrzeby działalności ustawowej i regulaminowej samorządu studenckiego niezbędną bazę lokalową wyposażoną w sprzęt biurowy i inne środki trwałe potrzebne do prawidłowego funkcjonowania, co potwierdzają członkowie samorządu studenckiego w rozmowie z ZO i co zasługuje na ocenę pozytywną. Tym samym stwierdzić należy, iż Uczelnia spełnia wymóg ustawy z art. 202 ust. 8. Ponadto Jednostka zapewnia niezbędną bazę lokalową na potrzeby działalności kół naukowych funkcjonujących na Wydziale Ekonomii i Zarządzania.

Władze Jednostki zapewniają niezbędne środki finansowe na działalność ustawową i regulaminową samorządu studenckiego w postaci budżetu, co ocenia się pozytywnie. Władze wspierają finansowo i instytucjonalnie ruch studencki, stymulując wspólnie z samorządem studenckim powstawanie nowych inicjatyw studenckich. Ponadto jednostka wspiera samorząd oraz inne organizacje studenckie zarówno w kwestiach merytorycznych, jak i w rozwiązywaniu wszelkich problemów.

Pozytywnie należy ocenić działalność ruchu studenckiego w wizytowanej jednostce. Wśród licznych inicjatyw podejmowanych przez studentów należy wymienić: organizowane konferencje i seminaria, zarówno o zasięgu lokalnym jak i ogólnopolskim; dodatkowe szkolenia i warsztaty o tematyce ekonomicznej i gospodarczej, dające możliwość uzyskania dodatkowych certyfikatów; wydarzenia promujące kwestie naukowe związane z procesem kształcenia, w tym Tydzień Przedsiębiorczości oraz Dni Marketingu; organizowane wydarzenia kulturalno-rozrywkowe, w szczególności Bal Licencjacko-Magisterski i Dni Wydziału oraz inne inicjatywy, które zostały pozytywnie ocenione przez studentów wizytowanego kierunku.

Podczas spotkania z ZO PKA studenci pozytywnie ocenili system opieki naukowej i dydaktycznej. Studenci pozytywnie oceniają kontakt z prowadzącymi zajęcia, z którymi mogą się spotkać w ramach konsultacji indywidualnych podczas wyznaczonego dyżuru. Komunikaty dotyczące konsultacji są umieszczone w gablotach informacyjnych znajdujących się przed pokojami profesorskimi każdej z katedr. Istnieje również możliwość kontaktowania się z nauczycielami akademickimi drogą elektroniczną.

Studenci pozytywnie wypowiadali się o kontakcie z władzami Uczelni i Wydziału oraz obsługą administracyjną, wskazując na indywidualne traktowanie każdego interesanta i życzliwą atmosferę. Zawsze mogą liczyć na pomoc i rzetelną informację od pracowników dziekanatu.

Studenci z niepełnosprawnością mają zapewnione dodatkowe wsparcie poprzez działalność Pełnomocnika Rektora ds. Osób Niepełnosprawnych, a w ocenianej jednostce powołanego z własnej inicjatywy Pełnomocnika Dziekana, który pomaga w rozwiązywaniu ich indywidualnych problemów.

Studenci MSG pytani o zgodność realizowanych studiów z oczekiwaniami, wypowiedzieli się prawie równocześnie i zgodnie pozytywnie; wyrazili również bardzo pozytywną opinię o nauczycielach akademickich; pytani o odwoływanie się na zajęciach nauczycieli akademickich do wyników swoich badań, wypowiedzieli się, że tak odwołują się, ale głównie do swoich publikacji książkowych; Kilku studentów MSG w odpowiedzi na pytania o korzystanie z programu wymiany międzynarodowej odpowiedziało pozytywnie, lecz w większości byli to studenci studiujący jednocześnie na drugim kierunku studiów (np. Administracji, Rusycystyce) i to właśnie nauka na tym drugim kierunku stanowiła motywację do wyjazdu zagranicę, do Czech, Włoch i Rosji.

Ocena końcowa 7 kryterium ogólnego(ocena: w pełni, Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

7.1)

Zasady rekrutacji są zgodne z przepisami ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym. W odniesieniu do studiów stacjonarnych umożliwiają dobór kandydatów posiadających wiedzę i umiejętności niezbędne w procesie studiowania międzynarodowych stosunków gospodarczych. Zasady rekrutacji nie dyskryminują określonej grupy kandydatów.

7.2)

Studenci mają zapewniony dostęp do informacji o sposobach weryfikacji efektów kształcenia. System oceny osiągnięć studentów jest zrozumiały, obiektywny i zorientowany na proces uczenia się.

7.3)

Studenci mają zapewnioną możliwość udziału w programach wymiany międzynarodowej, biorą w nich udział i otrzymują od Uczelni niezbędne informacje oraz wsparcie organizacyjne. Struktura i organizacja programu ocenianego kierunku studiów sprzyja mobilności studentów Działania podejmowane przez Uczelnię w celu popularyzacji wiedzy o Europejskim Systemie Transferu Punktów należy ocenić pozytywnie.

7.4)

Uczelnia zapewnia studentom odpowiednią opiekę naukową i dydaktyczną oraz materialną. Studenci mają możliwość dodatkowych konsultacji u nauczycieli akademickich. Informacje , w opinii studentów, zawarte w kartach przedmiotów są kompletne i przydatne w procesie uczenia się. Studenci są poinformowani o możliwości ubiegania się i korzystają z pomocy ze środków Funduszu Pomocy Materialnej. Organizacje studenckie, w tym samorząd studencki

otrzymują właściwe wsparcie merytoryczne i finansowe na rzecz rozwoju społecznego, zawodowego i kulturalnego studentów.

Kryterium 8. Jednostka rozwija wewnętrzny system zapewniania jakości zorientowany na osiągnięcie wysokiej kultury jakości kształcenia na ocenianym kierunku studiów.

8.1)

W Uniwersytecie w Białymstoku system zapewnienia jakości kształcenia został ustalony i zatwierdzony Uchwałą nr 792 Senatu z dnia 25 marca 2009 r. w sprawie wprowadzenia w Uniwersytecie w Białymstoku Uczelnianego Systemu Zapewnienia i Doskonalenia Jakości Kształcenia, uaktualniony Uchwałą nr 1170 Senatu z dnia 21 grudnia 2011 r. zmieniającą Uchwałą nr 792. Uchwała ta określiła cele i zakres działania uczelnianego systemu zapewnienia jakości kształcenia, a także jego organizację i metody weryfikacji jego funkcjonowania. Odpowiedzialność za kompleksowy proces wprowadzania i funkcjonowania systemu jakości kształcenia ponosi Rektor, zaś na poziomie wydziału – Dziekan, który organizuje system zapewnienia i doskonalenia jakości kształcenia.

Elementem struktury tego systemu jest powołanie Senackiej Komisji ds. Kształcenia, której zadaniem jest m. in. sporządzanie sprawozdań z działania Uczelnianego Systemu Zapewnienia i Doskonalenia jakości kształcenia. *W czasie wizytacji nie przedstawiono dokumentu potwierdzającego powołanie takiej komisji.*

Na Wydziale – elementami tego systemu jest Wydziałowy Zespół ds. Systemu Zapewnienia i Doskonalenia Jakości Kształcenia. Na Wydziale Ekonomii i Zarządzania Rada Wydziału w dniu 17 września 2012 r. powołała – Uchwałą nr 4a - 12 osobowy - Wydziałowy Zespół ds. Systemu Zapewnienia i Doskonalenia Jakości Kształcenia.

Na Wydziale znajduje się dokumentacja potwierdzająca funkcjonowanie systemu, tj. protokoły z posiedzeń Rady Wydziału, na których omawiana była problematyka jakości kształcenia, w tym m. in. wyniki przeprowadzanych hospitacji i ankietyzacji pracowników Wydziału prowadzonej wśród studentów i hospitacji zajęć dydaktycznych. W czasie wizytacji przedstawiono protokoły z posiedzeń Wydziałowego Zespołu ds. Jakości Kształcenia wraz z listami obecności.

System jakości kształcenia na Uniwersytecie w Białymstoku, który swoje umocowanie instytucjonalne jako Uczelniany System Zapewnienia i Doskonalenia Jakości Kształcenia datuje od roku 2009 ma dwa szczeble: uczelniany i wydziałowy.

Cele Uczelnianego Systemu Zapewnienia i Doskonalenia Jakości Kształcenia zostały sformułowane jako:

- stałe monitorowanie i podnoszenie jakości kształcenia
- podnoszenie rangi pracy dydaktycznej,
- tworzenie jednoznacznych procedur oceny organizacji i warunków kształcenia, umożliwiających porównywanie oferty edukacyjnej w ramach Uczelni,
- zwiększenie mobilności studentów w kraju i za granicą, a tym samym zwiększanie ich szans na rynku pracy,
- informowanie kandydatów na studia o jakości kształcenia na Uczelni i kwalifikacjach absolwentów.

System jakości kształcenia na szczeblu Uczelni realizowany jest przez:

1. *Rektora*, który sprawuje nadzór na szczeblu Uczelni nad wdrożeniem i funkcjonowaniem Systemu Zapewnienia i Doskonalenia Jakości Kształcenia.
2. *Senat* którego obowiązkiem z zakresie systemu jakości kształcenia jest przede wszystkim: zatwierdzanie Strategii i Misji Uczelni; zatwierdzanie wytycznych do tworzenia programów

studiów; zatwierdzanie wytycznych dotyczących kształtowania systemu jakości kształcenia; zatwierdzanie efektów kształcenia dla poszczególnych kierunków studiów; opiniowanie i zatwierdzanie sprawozdań dotyczących procesu jakości kształcenia.

3. *Senacką Komisję ds. Kształcenia*, która ma rolę opiniotwórczą i konsultacyjną i przygotowuje opinie dla Rektora i Senatu w sprawach dotyczących kształcenia, w szczególności: jakości kształcenia, uruchamiania nowych kierunków studiów z uwzględnieniem możliwości kadrowych Uczelni, preferencji kandydatów, potrzeb rynku pracy oraz uwarunkowań demograficznych, regulaminu studiów, regulaminu pomocy materialnej dla studentów i doktorantów. Senacka Komisja ma obowiązek sporządzania sprawozdania z działania Uczelnianego Systemu Zapewniania i Doskonalenia; opracowanie wniosków dotyczących działania systemu i projekty jego modyfikacji i ewaluacji; przedstawianie rekomendacji dotyczących upowszechniania wzorów dobrych praktyk w dziedzinie jakości.

System zapewniania jakości kształcenia na poziomie Wydziału Ekonomii i Zarządzania ma dość rozbudowaną strukturę i realizowany jest przez:

1. *Dziekana*, który organizuje system zapewniania i doskonalenia jakości kształcenia na Wydziale.
2. *Radę Wydziału*, której kompetencje obejmują między innymi: ustalanie ogólnych kierunków działalności Wydziału; uchwalanie zgodnie z wytycznymi ustalonymi przez Senat, planów i programów studiów I, II i III stopnia; zgłaszanie propozycji dotyczących tworzenia, likwidacji i przekształcania katedr oraz innych jednostek organizacyjnych działających lub mających działać w ramach Wydziału; ocena rocznego sprawozdania Dziekana z działania systemu jakości kształcenia, działań prowadzonych w celu jego wzmocnienia.
 1. *Kolegium Dziekańskie, do którego powinnosci należy*: omawianie planów studiów, ocen kadry naukowo-dydaktycznej, badań naukowych, organizacji roku akademickiego, wdrażania systemu jakości kształcenia i wszystkich związanych z nim aspektów.
 2. *Komisję ds. Systemu Jakości Kształcenia i Wydziałowy Zespół ds. Systemu Zapewnienia i doskonalenia jakości kształcenia*. Komisja pełni rolę nadzorczą zaś kompetencje Zespołu przypisują mu rolę tworzenia i doskonalenia systemu. Szczegółowe zadania Zespołu to: monitorowanie standardów akademickich, monitorowanie i doskonalenie procesu kształcenia, ocenę jakości zajęć dydaktycznych, monitorowanie warunków kształcenia i organizacji studiów, ocenę mobilności studentów, uzyskiwanie opinii absolwentów Uczelni o przebiegu odbytych studiów, uzyskiwanie opinii pracodawców o poziomie zatrudnianych absolwentów,
 3. *Kierowników Katedr/Zakładów*, których zadaniem jest między innymi: przygotowywanie obsady przedmiotów realizowanych przez daną Katedrę/ Zakład; dokonywanie hospitacji zajęć lub też wskazanie osób do przeprowadzenia hospitacji; nadzór nad tematami prac dyplomowych prowadzonych w ramach seminariów przez pracowników niesamodzielnych Katedry/Zakładu tak, aby tworzyły pewien logiczny wymiar zgodny z wytycznymi KRK.
 4. *Komisje ds. Dydaktyki*, której głównym zadaniem jest opiniowanie planowanych zmian w procesie dydaktycznym na wszystkich kierunkach studiów realizowanych na Wydziale, koordynowanie treści programowych pomiędzy poszczególnymi przedmiotami oraz zapewnienie zgodności treści programowych z obowiązującymi standardami kształcenia oraz opiniowanie innych spraw przedkładanych Radzie Wydziału do zaopiniowania, dotyczących działalności dydaktycznej Wydziału.
 5. *Opiekunów Merytorycznych Kierunku*, których zadaniem jest przygotowanie, monitorowanie i doskonalenie programów kształcenia prowadzonych kierunków studiów w tym dostosowanie do wymagań prawnych

Struktura zarządzania jakością kształcenia w tym na kierunku międzynarodowe stosunki gospodarcze jest nieco rozbudowana ale wizytacja potwierdziła, iż wskazane organy wypełniają swoje obowiązki z dużą starannością. Skład poszczególnych gremiów ds. jakości kształcenia zapewnia udział studentów, pracowników naukowo-dydaktycznych i praktyków w procesie doskonalenia systemu jakości kształcenia (zespół oceniający otrzymał pełną dokumentację w tym

zakresie). Ponadto zespół oceniający otrzymał zakres prac Komisji *ds. Systemu Jakości Kształcenia i Wydziałowego Zespołu ds. Systemu Zapewnienia i doskonalenia jakości kształcenia* na rok akademicki 2013/2014 ze szczegółowym wykazem zadań rozdzielonych na te dwa gremia, co wyraźnie określa rolę tych gremiów w funkcjonowaniu wydziałowego systemu zapewnienia jakości kształcenia.

Na Wydziale Ekonomii i Zarządzania wewnętrzny system zapewniania jakości kształcenia swoim zakresem obejmuje:

- 1.monitorowanie standardów akademickich, w tym ocenę: kadry naukowo-dydaktycznej i minimum kadrowego; działalności naukowej i organizacyjnej nauczycieli akademickich, zajęć dydaktycznych, pod kątem zgodności kwalifikacji zawodowych nauczycieli akademickich) z zakresem merytorycznym prowadzonych zajęć;
- 2.monitorowanie i doskonalenie programów kształcenia, w tym stosowanego systemu ECTS wraz z analizą wykorzystania przez studentów możliwości stwarzanych przez ten system; zgodności sylabusów poszczególnych przedmiotów z programem studiów oraz zakładanymi efektami kształcenia; sposobu weryfikacji zakładanych efektów kształcenia w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych na każdym etapie kształcenia, systemu weryfikacji końcowych efektów kształcenia (procesu dyplomowania); programu praktyk studenckich wraz z analizą efektów kształcenia uzyskanych podczas ich realizacji;
- 3.ocena jakości zajęć dydaktycznych, która odbywa się na podstawie hospitacji zajęć i ankietowania studentów;
- 4.monitorowanie warunków kształcenia i organizacji studiów w tym ocenę: zasobów bibliotecznych; jakości infrastruktury dydaktycznej;
- 5.monitorowanie losów zawodowych absolwentów w celu doskonalenia jakości kształcenia;
- 6.pozyskiwanie opinii pracodawców o dostosowaniu oferty kształcenia do potrzeb rynku pracy.

Przeprowadzona wizytacja, rozmowy z kadrami akademicką, studentami oraz Komisją *ds. Systemu Jakości Kształcenia i Wydziałowym Zespołem ds. Systemu Zapewnienia i doskonalenia jakości kształcenia* pozwalają stwierdzić, iż wewnętrzny system zapewnienia jakości w odniesieniu do kierunku międzynarodowe stosunki gospodarcze funkcjonuje i obejmuje między innymi:

a)Weryfikację zakładanych efektów kształcenia

Weryfikacja ta prowadzona jest na poziomie kierunku oraz osiągnięć studenta. Weryfikacja na poziomie kierunku obejmuje analizę zgodności kierunkowych i przedmiotowych efektów kształcenia z zasadami Krajowych Ram Kwalifikacji do czego służą między innymi matryce odniesień efektów kierunkowych do obszarowych oraz przedmiotowych do kierunkowych. Na Wydziale prowadzona jest analiza struktury ocen uzyskiwanych przez studentów z poszczególnych przedmiotów. Zasady oceny studentów zachowują autonomię wykładowców w tym zakresie przy uwzględnieniu zasad określonych w Regulaminie Studiów. Założone przez prowadzących poszczególne przedmioty formy weryfikacji efektów kształcenia obejmują następujące metody i techniki kontroli: przygotowanie prezentacji, sprawozdań, raportów i innych form pisemnych; ustne i pisemne odpowiedzi na postawione pytania i zadania; pisemne teksty; wyniki pracy indywidualnej i grupowej; czynny udział w zajęciach, i inne szczegółowo określone w sylabusach. Przegląd wybranych prac etapowych nie wskazał istotnych uchybień. Weryfikacja końcowych efektów kształcenia odbywa się w procesie dyplomowania. Określone zostały warunki ukończenia studiów I i II stopnia. Warunki te obejmują: zaliczenie wszystkich objętych programem studiów przedmiotów, i zdanie obowiązujących egzaminów oraz spełnienie innych wymagań przewidzianych planem studiów, w tym uzyskanie wymaganej planem studiów liczby punktów ECTS, uzyskanie pozytywnych ocen z opracowanej pracy dyplomowej (promotora i recenzenta pracy dyplomowej), zdanie egzaminu dyplomowego i zaliczenie praktyki zawodowej (studia I stopnia) – a więc osiągnięcie wszystkich zakładanych efektów kształcenia. Warto zauważyć, że egzamin dyplomowy na wniosek studenta może mieć charakter otwarty. Zespół oceniający uważa,

iż taka forma egzaminu dyplomowego powinna zostać w celu doskonalenia jakości kształcenia, szeroko upowszechniona. Warunki ukończenia studiów pierwszego i drugiego stopnia zostały określone w *Regulaminie Studiów UwB*, obowiązującym od dnia 1 października 2012 r. Przegląd podczas wizytacji, dokumentacji procesu dyplomowania pozwala uznać, że przebiega on prawidłowo.

Wewnętrzny system zapewniania jakości kształcenia przewiduje weryfikację efektów kształcenia osiągniętych na praktykach zawodowych. Weryfikacja efektów kształcenia uzyskanych w wyniku odbycia praktyk na kierunku międzynarodowe stosunki gospodarcze odbywa się na dwóch poziomach: Uczelnianym i Pracodawcy. Ze strony Uczelni organizacją, kontrolą nad przebiegiem i ostatecznym rozliczeniem praktyk sprawuje pełnomocnik Dziekana ds. praktyk zawodowych. W trakcie praktyk zawodowych weryfikowane są kompetencje miękkie zawarte w ramach umiejętności i kompetencji społecznych. Poziom i jakość ocenia pracodawca na podstawie Dziennika Praktyk. W ramach tej oceny pracodawca ocenia sposób pracy, wkład w pracę i sposób zachowania. W ramach oceny pracodawca przedstawia nie tylko zakres obowiązków praktykanta, lecz także określa wyjątkowe osiągnięcia i/lub zadania realizowane w ramach praktyk. Zespół oceniający po zapoznaniu się z zasadami weryfikacji efektów kształcenia osiągniętych na praktykach zawodowych uważa iż należy dokonać starannego przeglądu instytucji i firm, w których odbywają się praktyki aby zapewnić wszystkim studentom możliwość nabycia odpowiednich kompetencji społecznych, bowiem niektóre miejsca praktyk, z uwagi na swój profil, nie mogą gwarantować osiągnięcia zakładanych kompetencji.

Przedłożono sprawozdanie z realizacji praktyk zawodowych za lata 2008- 2012. Sprawozdanie ujmuje cel praktyk, formy realizacji praktyk, system kontroli, podstawy zaliczenia, ocenę przebiegu praktyk, wykaz instytucji przyjmujących na praktyki. Jest to jednak sprawozdanie bez głębszej oceny (np. nie było informacji ilu studentów miało inną formę zaliczenia praktyki np. z tytułu pracy zawodowej, nie było oceny zgodności profilu firmy z wymaganiami kierunku MSG)

Zadanie stworzenia systemu monitorowania karier zawodowych absolwentów realizuje Biuro Karier, które przeprowadziło pilotażowe badania (22%) absolwentów wizytowanego Wydziału. Opracowano nowy wzór ankiety do badania losów absolwentów. Zespół oceniający uważa, iż monitorowanie powinno również uwzględniać kierunek studiów, co pozwoli na doskonalenie kierunkowej oferty kształcenia.

Przedłożono sprawozdanie z realizacji programu Erasmus z ostatnich lat. Jest w nim interesująca Analiza wykorzystania doświadczeń zdobytych przez studentów pod kątem poprawy jakości kształcenia. Ze sprawozdania wynika, iż studenci kierunku MSG dobrze radzą sobie na uczelniach partnerskich. Studenci biorący udział w programie Erasmus podkreślają iż kształcenie w uczelniach partnerskich odbywa się w mniejszych niż w kraju grupach.

b) przeglądy programowe

Dla doskonalenia procesu kształcenia na kierunku MSG, studia stacjonarne i niestacjonarne I i II stopnia, dokonywane są okresowe (zwykle przed rozpoczęciem nowego roku akademickiego i przed kolejnym semestrem) przeglądy planów i programów studiów pod kątem realizacji założonych efektów kształcenia i sposobów ich weryfikacji. Spotkanie zespołu oceniającego z kadra akademicką potwierdziło iż program kształcenia na kierunku międzynarodowe stosunki gospodarczej jest przedmiotem dyskusji, szczególnie w zakresie oferowanych specjalności. Dyskusje te przyniosły w efekcie propozycję utworzenia nowej specjalności „Obsługa celna i spedycja międzynarodowa”. Przeglądy programowe obejmują ocenę jakości sylabusów w tym zalecanej literatury, kompleksowości zamieszczanych informacji. Przegląd doprowadził do identyfikacji sylabusów, które nie spełniały wszystkich wymagań i wprowadzenia niezbędnych korekt. Z działań tych sporządzone zostały notatki wskazujące na doskonalenie sylabusów. Rada Wydziału, przed zatwierdzeniem programów studiów, dyskutuje nad przedstawianymi przez Komisję dydaktyczną propozycjami programowymi, co potwierdzają protokoły Rad Wydziału. Przeglądy programowe prowadzone są co najmniej raz w roku.

Za opracowanie podstaw doskonalenia programu kształcenia odpowiedzialny jest Opiekun Merytoryczny Kierunku wraz z zespołem. Opiekun kierunku gromadzi napływające w trakcie roku akademickiego propozycje dotyczące udoskonalenia efektów kształcenia, planów studiów i programów studiów kierowanych między innymi przez studentów, wykładowców, przedstawicieli pracodawców i absolwentów; prowadzi dyskusje nad propozycjami; opracowuje propozycję zmian planu studiów dostosowanego do wymagań wynikających z efektów kształcenia; w celu przedłożenia propozycji Kolegium Dziekańskiemu. Z kolei Kolegium Dziekańskie, Komisja ds. Systemu Jakości Kształcenia oraz Wydziałowy Zespół ds. Systemu Zapewnienia i Doskonalenia Jakości Kształcenia: po odpowiedniej konsultacji z Katedrami i Radą Ekspertką Kierunku Studiów opiniuje propozycje i przekazuje do zaopiniowania Radzie Wydziału.

c) ocena jakości kadry akademickiej

Kadra akademicka prowadząca zajęcia na kierunku międzynarodowe stosunki gospodarcze poddawana jest ocenie: w procesie ankietowania, poprzez hospitacje oraz w drodze oceny okresowej. Zespół oceniający otrzymał pełną dokumentację dotyczącą: wyników procesu ankietowania, okresowej oceny oraz hospitacji. Ankietyzacją prowadzona jest na wizytowanym kierunku od kilku lat. W drodze badań ankietowych uzyskuje się opinie studentów w zakresie programu nauczania, kadry dydaktycznej, organizacji procesu kształcenia i osiągniętych efektów edukacji. Ankieta objęte są wszystkie formy zajęć przewidziane planami i programami studiów. Zwrotność ankiet sięgała 31%. Zespół oceniający otrzymał syntetyczną analizę opinii wyrażonej przez studentów w zakresie 11 kryteriów oceny. Jej wyniki nie przyniosły istotnych niepojęcych informacji, a raczej wskazywały na relatywnie wysokie oceny formułowane przez studentów. Najwyżej oceniono terminowość i punktualności zajęć a najniżej stosowane metody i środki dydaktyczne. Sporządzona została lista 10 najwyżej ocenionych nauczycieli akademickich.

Zespół oceniający uważa iż w ocenie należy posługiwać się ocenami skrajnymi również, gdyż one pokazują silne i słabsze strony procesu dydaktycznego. Okresowe hospitacje zajęć są przeprowadzane zgodnie z planem hospitacji przygotowywanym przez dziekana na początku każdego semestru. Zakłada się, że w celu oceny i poprawy jakości zajęć dydaktycznych zajęcia każdego pracownika mają być hospitowane co najmniej raz na trzy lata. W przypadku oceny negatywnej zajęć przeprowadzana jest ponowna ocena w okresie 1 roku od jej uzyskania. Do przeprowadzenia hospitacji zajęć upoważnieni są Kierownicy Katedr/Zakładów. Hospitacje może też przeprowadzać Dziekan. Hospitacje prowadzone są regularnie, zgodnie z planem jak też w wyniku słabych ocen uzyskanych w procesie ankietyzacji. Podczas hospitacji ocenia się: Zgodność treści z sylabusem, dobór metod dydaktycznych, precyzję we wskazaniu celu zajęć, merytoryczną poprawność zajęć, komunikatywność, indywidualizację i zaangażowanie prowadzącego, aktywizację studentów, kulturę osobistą, poprawności językową, organizację czasu i przestrzeni. Analiza arkuszy hospitacyjnych pokazuje, iż formułowane są konstruktywne uwagi zalecające nauczycielom np. większą aktywizację studentów do dyskusji.

Nauczyciele kierunku międzynarodowe stosunki gospodarcze podlegają ocenie okresowej, która obejmuje ocenę działalności naukowej, dydaktycznej i organizacyjnej. Trzeba zauważyć, że ocena studentów zawarta w ankietach oraz uwagi zawarte w protokołach hospitacji zajęć dydaktycznych są uwzględniane w okresowych ocenach pracowników

d) zapobieganie zjawiskom patologicznym,

Ważnym elementem systemu przeciwdziałania zjawiskom patologicznym w procesie kształcenia jest informowanie studentów o nietolerowaniu przejawów patologicznych zjawisk związanych z procesem kształcenia. Studenci kierunku MSG są informowani o nietolerowaniu przejawów patologicznych zjawisk związanych z procesem kształcenia. I tak na studiach pierwszego stopnia realizowany jest przedmiot Ochrona własności intelektualnej na którym omawiane są między innymi zagadnienia dotyczące ochrony praw autorskich wskazując przy tym na naganność przepisywania tekstów autorskich i traktowania ich jako własne. Ponadto te kwestie są podnoszone na przedmiocie Metodyka pracy naukowej, który realizowany jest na kierunku MSG na studiach II stopnia. Również prowadzący seminarium w trakcie zajęć poruszają zagadnienia

zasad etycznych przy pisaniu prac dyplomowych. Nie jest ponadto tolerowane ściąganie na zaliczeniach, egzaminach, korzystanie z urządzeń elektronicznych o czym studenci są informowani przy okazji omawiania kryteriów zaliczenia przedmiotu i przed egzaminami/ zaliczeniami.

Na wizytowanym wydziale podjęto próby oceny efektywności stosowanego wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia. Ocena ta jest prezentowana w corocznych sprawozdaniach dziekana z funkcjonowania systemu. W sprawozdaniu za rok akademicki 2012/2013 zawarto ocenę monitorowania standardów akademickich i ich rezultatów. Podkreślono, iż efektem funkcjonowania systemu było między innymi: zapewnienie poprzez przegląd dorobku naukowego kadry na kierunku MSG minimum kadrowego oraz właściwej obsady zajęć, monitorowanie podnoszenia kwalifikacji zawodowej nauczycieli akademickich w szczególności udział w szkoleniach, warsztatach i kursach dydaktycznych. Jednym z wniosków przeglądu było zalecenie aktualizowania bieżącego dorobku naukowego kadry. Oceniono efektywność systemu z uwagi na przydatność w ocenie procesu kształcenia. Podkreślono, iż w wyniku stosowanych przeglądów uzyskano lepszą jakość sylabusów a liczba sylabusów wymagający korekt wyraźnie się zmniejszyła. Dokonano weryfikacji dostępności sylabusów w systemie USOS. Dokonano przeglądu prac dyplomowych pod kątem zgodności z kierunkiem studiów oraz jakości recenzji. Zweryfikowano program kształcenia na kierunku Międzynarodowe stosunki gospodarcze pod kątem zgodności z nowymi regulacjami prawnymi w tym z zasadami KRK. Za istotne osiągnięcie systemu uznano zwiększenie świadomości kadry i studentów w zakresie rozumienia konieczności wprowadzenia do sylabusu bilansu czasu pracy studenta dla każdego przedmiotu oraz upowszechnienie zasad systemu ECTS. Dokonano oceny zasad przeprowadzania egzaminu dyplomowego. Sformułowane wnioski zalecały dalsze doskonalenie sylabusów, weryfikację systemu ECTS z uwzględnieniem realnych nakładów pracy studentów, monitorowanie tematyki prac dyplomowych. Ocena systemu w zakresie jego skuteczności w ocenie zajęć dydaktycznych pozwoliła ustalić że wyniki ankietyzacji są przekazywane kierownikom katedr w celu ich analizy i podejmowania działań doskonalących w tym w zakresie obsady zajęć. Zalecono prowadzenie akcji zachęcającej studentów do procesu ankietyzacji. Zalecono monitorowanie aktualizacji zasobów bibliotecznych pod kątem zalecanej w sylabusach literatury, wprowadzenie regularnych konsultacji dla studentów niestacjonarnych, monitorowanie zajęć na odległość. Zalecono badania opinii studentów biorących udział w programach międzynarodowych np. Erasmus w zakresie jakości kształcenia i porównywalności wymagań, uwzględnienie opinii absolwentów w doskonaleniu kształcenia. Podjęto działania wraz z organizacją AISEC oraz Samorządem Studentów dotyczące zwiększenia aktywności studentów w wymianie międzynarodowej

Wewnętrzny system pozwolił na wprowadzenie działań doskonalących również w zakresie informatyzacji. Wprowadzono elektroniczny rejestr zajęć odwoływanych i odrabianych, opracowany nowy wzór ankiety oceniającej zajęcia dydaktycznej,. Ponadto stworzono ranking pracowników wynikający z opinii wyrażanej w ankietach, zweryfikowano program kształcenia na wizytowanym kierunku, opracowano wzór ankiety dla oceny pracowników administracji, opracowano wzór ankiety dla badania opinii absolwentów kierunku MSG, podjęto prace nad koncepcją badania opinii pracodawców dotyczącej absolwentów MSG, uzupełniono zasoby biblioteczne dla kierunku MSG. Zespół oceniający otrzymał bardzo rzetelne sprawozdania z działalności zespołów pracujących na rzecz doskonalenia jakości kształcenia. Sprawozdania zawierały konkretne wnioski do realizacji.

Natomiast na poziomie Uczelni opracowano nowy wzór „Sprawozdania z działania wydziałowego systemu zapewnienia i doskonalenia jakości kształcenia w roku akademickim.” (Uchwała nr 1450 Senatu Uniwersytetu w Białymstoku z dnia 18 września 2013 r.). Zespół oceniający bardzo wysoko ocenia działania wydziału w zakresie funkcjonowanie wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia w tym systematycznego monitorowania i analizy poszczególnych obszarów oceny jakości kształcenia na kierunku MSG, jak również podjęte działania doskonalące.

Wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia uwzględnia system informacyjny dotyczący jakości kształcenia. Studenci kierunku MSG mają dostęp przez Internet do wybranych katalogów informacyjnych, obejmujących treści związane z procesem kształcenia, harmonogramów zajęć, informacji dotyczących zmian w organizacji zajęć dydaktycznych, harmonogramów sesji egzaminacyjnych i zajęć w danym semestrze, nazwisk osób prowadzących poszczególne przedmioty, informacji o konsultacjach, zasadach korespondencji internetowej z prowadzącym zajęcia (jeśli takową formę zatwierdził). Ponadto studenci kierunku MSG na Wydziale Ekonomii i Zarządzania mają dostęp do informacji za pomocą systemu USOS web, w którym:

- zamieszczane są między innymi oceny z zaliczeń i egzaminów,
- dokonywana jest rejestracja i zapis na seminaria dyplomowe oraz przedmioty do wyboru,
- przeprowadzane jest ankietowanie studentów na temat oceny jakości kształcenia,
- studenci mogą sprawdzić przydział do grup ćwiczeniowych i wykładowych oraz nazwiska prowadzących zajęcia,
- studenci mogą wypełnić oświadczenie dotyczące spełniania warunków do podjęcia i kontynuowania studiów stacjonarnych w uczelni publicznej,
- studenci mogą sprawdzić średnie ocen wyliczone do stypendium Rektora dla najlepszych studentów,
- studenci mogą sprawdzić stan opłat i rozliczeń swego czesnego.

Studenci mają łatwy dostęp z poziomu systemu informatycznego i sieci internetowej z każdego miejsca, nie tylko Uczelni. Sam system oraz jego przydatność i użyteczność są ciągle monitorowane między innymi poprzez liczbę rejestrowanych wejść oraz poziom ściągalności zamieszczanych materiałów. Zespół oceniający otrzymał sprawozdania Komisji z oceny dostępności i przejrzystości informacji na temat kształcenia, w szczególności zawartości informacyjnej strony internetowej. Przedstawiono ocenę i wnioski dotyczące konieczności zaktualizowania informacji katalogów Katedr i Zakładów, uporządkowania, uzupełnienia i zaktualizowania katalogu *Plany, programy efekty kształcenia*. Dziekan, w wyniku sformułowanych w sprawozdaniu zaleceń, określił listę osób odpowiedzialnych za realizację poszczególnych zadań. Informacje zostały zaktualizowane.

Ponadto na Wydziale sporządzane są regularnie sprawozdania dziekana z oceny jakości kształcenia dokonywanej na Wydziale. Zespół otrzymał do wglądu te sprawozdania. Sprawozdania są udostępniane na Radzie Wydziału. Obejmują one ocenę: monitorowania standardów akademickich, procesu kształcenia, jakości zajęć dydaktycznych, monitorowania warunków kształcenia i organizacji studiów, mobilności studentów, uzyskiwania opinii absolwentów i pracodawców. Wszystkie obszary oceny zawierały konstruktywne wnioski doskonalące.

8.2).

Kadra akademicka jest zaangażowana w proces budowania kultury jakości kształcenia co potwierdziło spotkanie zespołu oceniającego z kadra a także przedstawiona dokumentacja. Gremia odpowiedzialne za wdrażanie i funkcjonowanie wewnętrznego systemu zapewnienia jakości, w których znajdują się nauczyciele akademicy oraz studenci a także przedstawiciele pracodawców kształcenia spotykają się regularnie a efekty ich pracy są widoczne. Są to: Komisja ds. Systemu Jakości Kształcenia, Wydziałowy Zespół ds. Systemu Zapewnienia i doskonalenia jakości kształcenia, Komisja ds. Dydaktyki, Rada Wydziału jak i Katedry. Natomiast studenci mogą wyrażać swoje opinie w ramach procesu ankietyzacji a także na spotkaniach wszystkich gremiów, w których są członkami w tym w Radzie Wydziału. Znaczący wkład w budowę jakości kształcenia ma Rada Ekspercka, która uczestniczy w ocenie efektów kształcenia, programu studiów, realizacji praktyk zawodowych. Zespół oceniający uważa iż należy podjąć starania o systematyczne spotkania studentów z prestiżowymi firmami regionu, na których pracodawcy będą prezentować oczekiwania wobec przybyłych absolwentów kierunku MSG oraz prezentować osiągnięcia firmy.

Udział studentów w procesie zapewniania jakości kształcenia na ocenianym kierunku ma wymiar zinstytucjonalizowany i odbywa się głównie poprzez formalny udział przedstawicieli w pracach zespołów odpowiadających za ten proces. Przedstawiciele tej grupy wewnętrznych

interesariuszy wchodzi w skład Komisji ds. Dydaktyki oraz Wydziałowego Zespołu ds. Systemu Zapewniania i Doskonalenia Jakości Kształcenia.

Podczas spotkania z ZO studenci wykazali niewielkie zainteresowanie kwestią jakości kształcenia. Posiadają wiedzę na temat samorządu studenckiego. Zdają sobie sprawę, iż z wszelkimi problemami albo sugestiami dotyczącymi programu kształcenia mogą zgłosić się do przedstawicieli samorządu, którzy reprezentują ich interesy w gremiach zajmujących się kwestią dydaktyki lub bezpośrednio do samych władz jednostki. Studenci są zadowoleni z poziomu jakości kształcenia i nie widzą potrzeby dużych zmian.

Przedstawiciele samorządu wydziałowego podkreślali, że kwestie związane z jakością kształcenia są z nimi konsultowane. Wydziałowa Rada Samorządu Studentów otrzymuje programy studiów, które są każdorazowo opiniowane przez ten organ.

Na ocenianym kierunku, po każdej sesji egzaminacyjnej odbywa się badanie opinii dotyczącej jakości zajęć dydaktycznych. Jest to ankieta elektroniczna w Uniwersyteckim Systemie Obsługi Studiów, o anonimowym charakterze, zawierająca zarówno pytania zamknięte jak również możliwość dodawania własnego komentarza. Wśród czynników wpływających na jakość kształcenia oceniane są w szczególności: poziom merytoryczny prowadzonych zajęć, stawiane wymagania i metody prowadzenia zajęć oraz proces oceniania.

Studenci są informowani o przeprowadzanej ankietyzacji na spotkaniach z samorządem studenckim. Dodatkowo przed każdą turą tego procesu otrzymują wiadomość elektroniczną z informacją o terminie badań.

Studenci ocenianego kierunku niechętnie biorą w udział w procesie ankietyzacji. Należy zaznaczyć, że zwrotność ankiet jest niska i wynosi około 13% ocenionych zajęć. W opinii studentów, zapytanych o ich niechęć do udziału w tych badaniach, pytania w kwestionariuszu są mało zróżnicowane i wydają się dotyczyć tych samych kwestii

Obecni na spotkaniu z ZO studenci nie posiadają informacji na temat realnego wpływu ankiet na efektywne zmiany w procesie budowania kultury jakości kształcenia, jednak nie wyrażają oni jednocześnie zainteresowania tą kwestią. Analiza własna ZO dokonana na podstawie dokumentacji przedstawionej podczas wizytacji pozwala stwierdzić, że władze jednostki organizują na początku roku akademickiego spotkania ze studentami, na których są przedstawiane i omawiane wyniki ankiet. Rekomenduje się władzom jednostki intensyfikację działań informacyjnych o prowadzonej ankietyzacji, w szczególności wśród studentów trybu niestacjonarnego.

Jednostka przestrzega regulacji dotyczących udziału studentów w organach kolegialnych. Liczba studentów oraz doktorantów uczestniczących w posiedzeniach Rady Wydziału Ekonomii i Zarządzania stanowi wymagane 20% składu tego organu, zgodnie z art. 67 ust. 4 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym. Udział przedstawicieli studentów i doktorantów w Senacie Uniwersytetu w Białymstoku uczelni spełnia wymóg art. 61 ust. 3 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym. Ponadto studenci Uczelni posiadają przedstawicielstwo w komisjach senackich, w tym: Komisji Finansowo-Budżetowej, Komisji Prawno-Statutowej, Komisji ds. Nauki oraz Komisji ds. Kształcenia. Przedstawiona dokumentacja wykazuje, iż studenci stanowią większość składu Komisji Dyscyplinarnej i Odwoławczej Komisji Dyscyplinarnej. Ponadto mają swoich przedstawicieli w Komisji Dyscyplinarnej ds. Nauczycieli Akademickich.

Przedstawiciele Wydziałowej Rady Samorządu Studentów pozytywnie oceniają swój wkład w prace organów kolegialnych. Deklarują obecność na posiedzeniach, co potwierdza dokumentacja w postaci protokołów. Wśród wymienionych konkretnych efektów swojej aktywności wskazują m.in. na modyfikację ankiety oceny zajęć dydaktycznych.

Tabela nr 1 Ocena możliwości realizacji zakładanych efektów kształcenia.

Zakładane efekty kształcenia	Program i plan studiów	Kadra	Infrastruktura dydaktyczna/ biblioteka	Działalność naukowa	Działalność między-narodowa	Organizacja kształcenia
wiedza	+	+	+	+	+	+

umiejętności	+	+	+	+	+	+
kompetencje społeczne	+	+	+	+	+	+

+ - pozwala na pełne osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

+/- - budzi zastrzeżenia- pozwala na częściowe osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

- - nie pozwala na osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

Ocena końcowa 8 kryterium ogólnego (ocena wyróżniająco)

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

8.1)

Struktura zarządzania jakością kształcenia na kierunku międzynarodowe stosunki gospodarcze jest przejrzysta , rozbudowana i zapewnia skuteczne zarządzanie kierunkiem . Określono dla wszystkich organów wydziału i uczelni kompetencje w zakresie oceny jakości kształcenia. Na kierunku MSG dokonuje się systematycznych przeglądów programowych, oceny jakości kadry, weryfikacji efektów kształcenia na wszystkich jego etapach . Prowadzony jest monitoring poszczególnych obszarów jakości kształcenia a na jego podstawie wprowadza się działania doskonalące.

8.2)

Kadra akademicka, studenci, władze uczelni oraz Rada Ekspertcka uczestniczą w procesie doskonalenia jakości kształcenia co potwierdziły spotkania podczas wizytacji i przedłożona dokumentacja jak i efekty działalności interesariuszy.

Studenci są aktywizowani do budowania kultury jakości kształcenia poprzez przeprowadzaną ankietyzację zajęć dydaktycznych. Biorą udział w procesie zapewniania jakości kształcenia poprzez swoich przedstawicieli, w szczególności samorząd studencki. Udział przedstawicieli studentów w organach kolegialnych jednostki i Uczelni ma charakter realnych działań.

9. Podsumowanie

Tabela nr 2 Ocena spełnienia kryteriów oceny programowej

L.p.	Kryterium	Stopień spełnienia kryterium				
		Wyróżniająco (6)	W pełni (5)	Znacząco (4)	Częściowo (3)	Niedostatecznie (2)
1	Koncepcja rozwoju kierunku		X			
2	Cele i efekty kształcenia oraz system ich weryfikacji		X			
3	Program studiów		X			
4	Zasoby kadrowe		X			
5	Infrastruktura dydaktyczna		X			
6	Prowadzenie badań naukowych		X			

7	System wsparcia studentów w procesie uczenia się		X			
8	Wewnętrzny system zapewnienia jakości	x				

Kierunek międzynarodowe stosunki gospodarcze ma szanse rozwoju ale z uwagi na wygasające finansowanie wymaga podjęcia intensywnych działań zarówno promocyjnych jak i doskonalących proces dydaktyczny. W ramach poszerzenia oferty kształcenia na kierunku Międzynarodowe Stosunki Gospodarcze podjęto prace nad nową specjalnością na studiach pierwszego stopnia pt. „Obsługa celna i spedycja międzynarodowa”. Przewiduje się rozwinięcie współpracy edukacyjnej z uczelniami krajów Europy Wschodniej, w tym z Filią w Wilnie oraz z Siecią Uniwersytetów Pogranicza (konsorcjum dziewięciu uczelni z Polski, Litwy, Białorusi, Ukrainy i Rosji).

Poszerzono także ofertę dydaktyczną o kierunek „*International Economic Relations*”, stacjonarne studia pierwszego i drugiego stopnia prowadzone w języku angielskim. Kierunek ma na celu umożliwianie studentom zdobywania wiedzy w językach obcych oraz otwarcie Wydziału Ekonomii i Zarządzania Uniwersytetu w Białymstoku na studentów z innych krajów. Wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia funkcjonuje i pozwala identyfikować słabe i silne strony kierunku. W opinii zespołu oceniającego należy zadbać o właściwy dobór firm, w których odbywają się praktyki zawodowe aby studenci mogli nabywać zakładane kompetencje społeczne i rozwinąć współpracę z otoczeniem biznesowym i społecznym o nowe formy sprzyjające podnoszeniu kompetencji zawodowych absolwentów kierunku. Również warto rozważyć zbudowanie platformy współpracy z absolwentkami kierunku aby wykorzystać ich doświadczenia i opinie w doskonaleniu procesu dydaktycznego. Dalszy rozwój kierunku wymaga działań prowadzących do internacjonalizacji procesu kształcenia odpowiedni dobór treści kształcenia, kadry akademickiej, pozyskanie do współpracy partnerów z otoczenia społeczno- gospodarczego , realizacji programów międzynarodowych .